

BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA
Sektionen för Management

VT 2012

Samhällsvetarprogrammet för lärande, utveckling och kommunikation

Kandidatarbete i pedagogik

Författare: Marcus Andersson

Handledare: Ingalill Johansson

Abstract

Social media is getting a more prominent role in society. This also applies to organizations and where the implementation of these media means that communication with its members more resembles a dialog instead of the former monologue. One of the organizations who have recently begun using social media is the Church of Sweden. This is an organization largely characterized by their traditions, but whose aim is also to spread their word. However, it is the assumption of this study that the way one might approach social media is both a result of ones view of learning, but also how one perceives the role of technology in the world's development. The purpose of this study was therefore; from a sociocultural perspective on learning to develop knowledge of how the social media approach for the employees of the Church of Sweden is influenced by the way in which the employees experiences their learning and the significance of technology in their surroundings. A qualitative study with a hermeneutic approach was performed during which five employees in a small congregation was interviewed through an interview guide approach. The results of this study indicate that the employees in the congregation did not fully view learning in terms that can be related to the educational opportunities offered by social media, and also that it is not their opinion that new technology plays a central role in the world's development. This result in an approach that makes it difficult for employees to make full use of social media at work and in their aim to further spread their word. An important contributing factor to this was identified as the employees' view of cyberspace as something fragmented from the physical space.

Keywords: church, connectivism, communities of practice, learning, mindset, new literacy, social media

Sammanfattning

Sociala medier får en allt viktigare roll i samhället. Detta gäller även för organisationer och där implementerandet av dessa medier innebär att kommunikationen med organisationens medlemmar övergår från att vara en monolog till att istället anta formen av en dialog. En av dessa organisationer som nyligen börjat använda sociala medier är Svenska kyrkan. Detta är en organisation som till stor del präglas av traditionellt tänkande, men som samtidigt har som mål att sprida sitt budskap. Enligt denna studies antagande styrs dock förhållningssättet till de sociala medierna av både hur man ser på lärande, men även hur man uppfattar teknikens påverkan på omvärldens utveckling. Syftet i denna undersökning har därför varit att ur ett sociokulturellt perspektiv på lärande utveckla kunskap om hur förhållningssättet till sociala medier hos de anställda inom Svenska kyrkan påverkas av det sätt som dessa erfar sitt lärande och teknikens betydelse i sin omvärld. En kvalitativ studie med en hermeneutisk ansats genomfördes, där fem anställda i en liten församling intervjuades med en interview guide approach. Resultatet av denna studie pekar på att de anställda inom den studerade församlingen inte till fullo tänker på lärande i termer som kan relateras till de pedagogiska möjligheter som sociala medier erbjuder, samt att de inte heller anser att ny teknik spelar en central roll i omvärldens utveckling. Detta resulterar i ett förhållningssätt som försvårar för de anställda att till fullo utnyttja sociala medier i arbetet att sprida sitt budskap och där en viktig bidragande orsak till detta ansågs vara de anställdas syn på cyberrymden som något frångående den fysiska rymden.

Nyckelord: connectivism, communities of practice, lärande, kyrka, livsuppfattning, ny litteracitet, sociala medier

Förord

Jag har sedan barnsben haft ett brinnande intresse för ny teknik, ett intresse som enbart vuxit genom åren. Dock har intressets karaktär och fokus förändrats. Från början fanns hos mig en nyfikenhet att undersöka hur tekniken fungerade; vad som fanns bakom skalet. Nu riktas min uppmärksamhet åt andra hållet där jag istället önskar ta reda på hur individen närmar sig ny teknik och hur den tekniska utvecklingen påverkar människan. Detta har lett mig till att de senaste tre åren studera vid Samhällsvetenskapliga programmet för lärande, utveckling och kommunikation vid Blekinge Tekniska Högskola. Under mina studier har en ständig ledstjärna varit de sociala medierna och dess användande. Vad dessa studier har resulterat i finner du i detta examensarbete.

Varken studier eller examensarbete hade emellertid varit möjligt utan ett oerhört stöd från min omgivning. För det första vill jag rikta mitt största möjliga tack till min fru Kristin, vars hjälp inte enbart inneburit stöttning utan även som ovärderligt bollplank i fler sammanhang än vad som är möjligt att nämna! För det andra vill jag tacka min övriga familj och mina studiekamrater för all värdefull hjälp de senaste tre åren. Jag vill även tacka samtliga anställda i den församling inom Svenska kyrkan som figurerar i detta examensarbete. Jag värdesätter oerhört den tid ni offrade åt mig och mina intervjuer!

Till sist vill jag rikta ett speciellt tack till min handledare Ingalill Johansson, vars hjälp, tankar, åsikter och positiva kommentarer varit mig till stor nytta och glädje i detta arbete!

TACK!

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	1
2.1 Sociala medier	1
2.2 Sociala medier i företag och organisationer	2
2.3 Sociala medier och Svenska kyrkan	3
3. Problemområde	3
3.1 Syfte och frågeställning	4
4. Tidigare forskning	4
5. Teoretisk utgångspunkt	6
5.1 Sociokulturellt perspektiv på lärande	6
5.2 Communities of practice	7
5.2.1 Gränser i communities of practice	7
5.2.2 Identiteter i communities of practice	8
5.3 Connectivism	9
5.4 Ny litteracitet	10
5.4.2 Ny teknik och nytt etos	10
5.4.3 Två livsuppfattningar	11
5.4.4 Den första livsuppfattningen	11
5.4.5 Den andra livsuppfattningen	12
6. Metod	13
6.1 Ontologi och epistemologi	13
6.2 Hermeneutik som ansats	13
6.3 Val av metod	14
6.4 Undersökningsmiljö	15
6.5 Beskrivning av respondenter	15
6.6 Datainsamling	16
6.7 Urval och brister i insamlat material	16
6.8 Förförståelse	17
6.9 Analys av data	18
6.10 Tolkning av data	19
6.11 Validitet och reliabilitet	20
6.12 Etiska överväganden	20
6.13 Metoddiskussion	21
6.13.1 Valet av ansats	21
6.13.2 Val av litteratur och tidigare forskning	21
6.13.3 Intervjuförfarandet	22
6.13.4 Förslag till förbättringar	22

7. Resultat	23
7.1 Syn på lärande	23
7.2 Församlingens roll i förhållande till ny teknik	24
7.3 Syn på spridning av varor och tjänster	25
7.4 Teknisk erfarenhet	26
7.4.1 Teknisk definition och utveckling	26
7.4.2 Teknikens påverkan på omvärlden	26
7.5 Inställning till teknik.....	27
7.6 Skillnad mellan cyberrymd och fysisk rymd.....	28
7.7 Sammanfattning av resultat	29
8. Tolkning	30
8.1 Syn på lärande	30
8.2 Församlingens roll i förhållande till ny teknik	31
8.3 Syn på spridning av varor och tjänster	32
8.4 Teknisk erfarenhet	33
8.4.1 Teknisk definition och utveckling	33
8.4.2 Teknikens påverkan på omvärlden	34
8.4.3 Sammanfattning av teknisk erfarenhet.....	34
8.5 Inställning till teknik.....	34
8.6 Skillnaden mellan cyberrymd och fysisk rymd.....	35
8.7 Sammanfattning av tolkning.....	36
9. Diskussion.....	37
9.1 Pedagogiska möjligheter	38
9.2 Hantering av den uppbrutna rymden	38
9.3 Slutsats.....	39
9.4 Förslag på framtida forskning	39
10. Referenser.....	41
Appendix A.....	I
Appendix B.....	II
Appendix C.....	IV

1. Inledning

De senaste decennierna har mycket hänt. Ingen bestrider knappast det faktum att den tekniska utvecklingen har varit enorm. På 30 år har datorn gått från att vara en stor och dyr maskin som styrdes med kontrollkoder och med kapacitet som en miniräknare, till att idag få plats i våra fickor och tillhandahåller fler funktioner än de flesta hinner använda. Telefonerna har gått från att vara väggmonterade apparater med begränsad överföring av ljud till trådlöst burna som inte bara kan överföra både ljud och bild utan som låter oss vara ständigt uppkopplade mot omvärlden. Men den största och kanske mest påfallande förändringen anser nog många att man kan finna i och med utvecklingen av datornätverk och Internet. Detta har resulterat i en oöverskådlig rad konsekvenser. Den mest fundamentala är troligen att möjligheterna till mellanmänsklig kontakt har mångdubblats. Detta har i sin tur resulterat i att informationsutbytet har ökat explosionsartat i mängd; något som gett upphov till en att informations- och kunskapsmängden i världen har mångdubblats. Hälften av den kunskap som finns idag var helt okänd för bara 10 år sedan och kunskapsmängden fortsätter öka med en takt av fördubbling var 18:e månad (Gonzalez, 2004). Att en sådan dramatisk förändring påverkar samhället genom alla dess funktioner och nivåer är inte svårt att förstå. Oavsett hur man väljer att ställa sig i relation till den teknologiska utvecklingen och vilket teknikintresse man än har utvecklat blir det allt svårare för en individ i samhället att inte aktivt bli delaktig i denna utveckling.

2. Bakgrund

2.1 Sociala medier

Ett av de områden där utvecklingen gått snabbast de senaste åren är den del av Internet som kallas för sociala medier. Det är inom det området som detta arbete primärt kommer röra sig. Olika definitioner av sociala medier är enligt Wikipedia (2012) som följer:

Sociala medier betecknar aktiviteter som kombinerar teknik, social interaktion och användargenererat innehåll. Uttrycket används om webb 2.0-webbplatser, där de mest kända exempel[n] [sic] är Facebook, Twitter, LinkedIn och Google+. Det kan även innefatta andra Internetforum, communities, bloggar, wikier, gruppvara, poddradio och artikelkommentarer.

En annan definition är "Sociala medier är demokratisering av innehåll och förståelse för den roll människor spelar i arbetet med att inte bara läsa och sprida information, utan också hur de delar och skapar innehåll för andra att delta i."

En tredje definition är "Sociala medier definieras av de miljontals samtal som sker på webben varje dag, samt konsten för hur de förs."

Stakston (2011) vidareutvecklar dessa definitioner med att sociala medier är verktyg utvecklade av människor och dessa härstammar från ett grundläggande mänskligt behov av kommunikation. Dessa verktyg är därför inte gjorda för att försämra våra levnadsvillkor och de är heller inte något som vi människor inte själva efterfrågat. Istället ligger grunden hos sociala medier, enligt Stakston (2011), i vår vilja att berätta, kommunicera och dela med sig av våra liv och vår kunskap till andra.

Sociala medier ger oss en rad nya möjligheter till interaktion. De hjälper oss hålla kontakt med familj och vänner på ett sätt som varit omöjligt för bara ett tiotal år sedan. De ger oss en inblick i våra bekantas liv så att vi nu känner en större samhörighet med varandra än någonsin tidigare. Sociala medier hjälper oss att återuppta kontakten med människor vi har tappat bort sedan länge och sammankopplar oss med nya bekanskap med liknande intressen. Spridning av nyhetshändelser har ökat mångfaldigt tack vare deras lättillgänglighet och vem som helst kan bli en reporter från bevakade områden runt om i världen. Genom spridningseffekten gör sociala medier även att sådan information som tidigare hållits hemlig nu synliggörs för den stora massan. De underlättar också i kommunikationen på vår arbetsplats och uppmuntrar till samarbete genom en rad olika funktioner. I skolan främjar medierna grupparbete och sammankopplar elever, inte bara mellan olika sociala grupperingar utan även geografiskt. Man kan kort sagt påstå att sociala medier påverkar de flesta av oss i en lång rad olika sammanhang, från det privata till det professionella.

2.2 Sociala medier i företag och organisationer

Det är inte bara för oss som individer som sociala medier har kommit att spela en framträdande roll. Även företag och organisationer börjar i allt större omfattning anamma dessa medier, både i syfte av marknadsföring och för informations-spridning, men även i dialog med kunderna för att hantera bland annat kundtjänstrelaterade frågor. Enligt Smarta Företag Index 2012 (Telia, 2012), en undersökning gjort på uppdrag av Telia och Cisco, sker det generellt en långsam ökning av ny teknikanvändning hos företag och hos organisationer i offentlig sektor i Sverige. Ser man dock till användningen av sociala medier har denna mellan 2011 och 2012 ökat från 17 procent till 28 procent. Inställningen hos de anställda huruvida de anser att sociala medier kan användas för att skapa en bättre relation med kunderna har också ökat, från 28 procent 2011 till 37 procent 2012.

Allt fler företag och organisationer börjar alltså få upp ögonen för och använda sig av sociala medier. Men vad innebär detta förändrade arbete i praktiken? Själva kärnan i sociala medier och det som brukar benämnas som Web 2.0 är tvåvägskommunikation och samarbete. Genom att aktivt lyssna till mottagarnas tankar och åsikter får man som organisation bland annat tillgång till en ny kunskapskälla som kan användas för att främja verksamhetens utveckling. Man ges även möjlighet att i dialogen med mottagarna utnyttja deras kontaktnät som en ny kanal för informations-spridning.

Övergången från en monolog till en dialog med sina medlemmar eller kunder innebär därför stora förändringar och utmaningar. De som en gång varit konsumenter av information blir nu istället aktiva producenter. De som förut enbart varit sändare måste plötsligt finna sig i att mottagarna ger återkoppling. Detta innebär naturligtvis en stor omställning för organisationer och företag, vilket säkert i många fall resulterar i motstånd. Många företag har svårt att bryta ett väletablerat förhållningssätt där de som producenter av både varor och marknadsföring ensidigt presenterar sina produkter för konsumenten och att den återkoppling de får främst sker i form av ökande eller minskande intäkter. Samma fenomen kan vi finna hos ideella föreningar, där ett envägs informerande om föreningens aktiviteter besvaras av dess medlemmars ökande eller minskande engagemang inför aktiviteten i fråga.

2.3 Sociala medier och Svenska kyrkan

En organisation som i allt större omfattning håller på att närma sig de sociala mediernas arena är Svenska kyrkan. Detta är ett samfund vars historia sträcker sig flera hundra år tillbaka i tiden. Denna historia har givit upphov till många traditioner som än i dessa dagar präglar kyrkans arbete. Samtidigt har Svenska kyrkan genom tiderna spelat en stor roll i det svenska samhället och som på många sätt utgör en central del av den svenska kulturen. Såsom kristet samfund har Svenska kyrkan som huvudmål att sprida den kristna tron vidare, något som framför allt har sin grund i det bibelstycke som kallas för missionsbefallningen och som bland annat innehåller följande uppmaning av Jesus: *”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er”* (Matt. 28:19). Samtidigt är det min uppfattning att Svenska kyrkan är en organisation som strävar efter att inte fastna i sin historia och sina traditioner utan istället aktivt följa med i samhällets utveckling. Vissa församlingar har tagit steget att skapa egna Facebook-profiler och några av de största och på sociala medier mest aktiva församlingarna finns även med på Twitter. Som ett resultat av detta, och kanske även som pådrivande faktor i processen för fler församlingar att anamma sociala medier, har Svenska kyrkan 2011 utarbetat en policy över användandet av sociala medier i verksamheten (appendix C). Denna policy, formulerad i tio punkter, ger riktlinjer för hur användande och förhållningssätt bör se ut i kyrkans och i församlingens arbete med sociala medier.

3. Problemområde

Svenska kyrkans policy över användandet av sociala medier till trots och tvärt mot upplevelsen att kyrkan som organisation verkar ha en reformvänlig inställning till ny teknik är det ändå mitt intryck att få församlingar har insett vilka pedagogiska möjligheter de sociala medierna medför. Enligt en studie utförd av Hung och Yuen (2010) kan dessa möjligheter ta sig uttryck genom det kunskapsutbyte som inträffar i en diskussion mellan människor och även när man som individ delar med sig av den egna kunskapen som andra sedan kan vidareutveckla och dra nytta av. Istället är det min uppfattning att församlingar ser på lärande och kunskapsbildning ur ett mer traditionellt

perspektiv, där en individ för över kunskap till en annan och där dialogen är obefintlig. Med ett sådant synsätt tar församlingarna därför med sig gamla synsätt in i ett nytt medium. Resultatet blir att istället för att utnyttja de sociala mediernas pedagogiska möjligheter och inbjuda människor till en dialog väljer många församlingar inom Svenska kyrkan att fortsätta sin envägskommunikation genom att behandla sina besökare som passiva mottagare av information. Av denna anledning går därför de pedagogiska möjligheter som sociala medier erbjuder om intet. Det kan finnas många bakomliggande orsaker till församlingarnas svårigheter. Ett viktigt skäl kan vara att en så pass förändrad informationsspridning, som övergången från monolog till dialog innebär, inte bara kräver ett förändrat arbetssätt. Enligt en studie utförd av Moayeri (2010) kan det också krävas ett nytt sätt att se på omvärlden. Med detta åsyftas inte bara det sätt som vi ser på kunskapsbildande men även hur vi värdesätter information och dess spridning, vad vi har för inställning till teknik och teknikens utveckling och hur vi ser på cyberrymden i förhållande till den fysiska världen. Mitt antagande är således att hur anställda inom Svenska kyrkan ser på lärande och den nya teknikens möjligheter påverkar deras arbetsmässiga förhållningssätt till denna teknik, på så sätt att den styr både dess grad av användande men även hur den används.

3.1 Syfte och frågeställning

Syftet i denna undersökning är att ur ett sociokulturellt perspektiv på lärande utveckla kunskap om hur förhållningssättet till sociala medier hos de anställda inom Svenska kyrkan påverkas av det sätt som dessa erfar sitt lärande och teknikens betydelse i sin omvärld.

Ur detta syfte framträder följande frågeställningar:

- Vilken syn har de anställda inom Svenska kyrkan på lärande och skapande av kunskap?
- Vilka erfarenheter har de anställda inom Svenska kyrkan av ny teknik och teknisk utveckling?

4. Tidigare forskning

Sociala medier som fenomen är tämligen nytt, och av denna anledning har det relativt sett än så länge inte bedrivits någon större mängd vetenskaplig forskning inom området. I relationen mellan de sociala medierna och kyrkliga samfund är andelen forskning så gott som obefintlig. Däremot är sociala medier i sig ett område som bevakas med ett intensivt intresse av framför allt näringslivet, vilket har resulterat i en stor mängd arrangerade seminarier och hållna föredrag, men kanske framför allt också ett stort antal publicerade böcker. Dessa böcker riktar sig ofta till beslutsfattare inom organisationer, dess marknadsförare, informatörer, kommunikatörer och andra som har ett intresse av eller kan komma att jobba med sociala medier i sitt yrke. Av denna anledning har dessa böcker oftast en pragmatisk fokusering för att ge anställda de verktyg som behövs för att kunna implementera sociala medier på arbetsplatsen eller i organisationen. De

fokuserar därmed mindre på de bakomliggande vetenskapliga teorier som kan tänkas påverka attityd, förhållningssätt, inställning till och användande av de sociala medierna. Av denna anledning kan man därför i många fall också hävda att de är av en mer populärvetenskaplig art. Icke desto mindre fungerar de som utmärkta vägledare och idégivare även i vetenskapliga forskningsarbeten.

Den bok som detta arbete i vissa delar hämtat inspiration från är skriven av Brit Stakston (2011), en av de mer framträdande och frekvent reciterade svenska experterna inom sociala medier. Valet av denna bok baseras på att den i första hand riktar sig mot idéburna organisationer, en kategori Svenska kyrkan bör anses tillhöra. I boken ger Stakston en tydlig och detaljerad bild av hur medielandskapet har förändrats de senaste åren, bland annat genom hur de sociala medierna påverkar det politiska landskapet och underlättar demokratiseringsprocesser. Vidare beskriver Stakston de sociala mediernas funktion i förhållande till mer traditionella medier, samt ger förslag på hur man effektivast bygger upp nyfikenhet, engagemang och förtroende kring en organisation. Det viktigaste i relation till detta arbete som Stakston (2011) nämner är dock hur organisationer rent praktiskt bör förhålla sig till de sociala medierna; helt enkelt vad man som organisation bör tänka på och vad man bör undvika.

Det område där jag funnit den största delen vetenskaplig forskning kring sociala medier är i dess relation till skola och utbildning. En orsak till detta kan vara hur de sociala medierna inbjuder till så många pedagogiska möjligheter, något som under gynnsamma förhållanden till stor del gagnar skolundervisningen, och att det därför har bedrivits så mycket forskning inom denna kontext. De pedagogiska möjligheterna gäller dock även lika mycket för Svenska kyrkan i dess verksamhet, genom att deras syfte är att sprida sitt budskap vidare. Således är den forskning som gjorts om sociala medier inom skolvärlden i högsta grad tillämpbar även i samband med kyrkan.

Den första skolrelaterade studien är Hung och Yens (2010) artikel om användandet av sociala medier i högre utbildningar. I denna relateras medierna till pedagogiska teorier som situerat lärande och *communities of practice*. Det centrala i deras forskning är hur *communities of practice* kan skapas och sedan bibehållas med hjälp av sociala medier. Resultatet i den studie de genomfört visar att elever som deltar i undervisning i en virtuell miljö, om även i en virtuell miljö och där samarbete är en av delarna, upplever en högre grad av gemenskap och känner därigenom större motivation. Det som deras resultat visar och som primärt är av värde för detta arbete är hur viktigt det är att bjuda in deltagare till en dialog och att uppmuntra till samarbete.

En annan vetenskaplig artikel vars forskning är relevant med hänseende till kyrkans roll och förhållningssätt till omvärlden är skriven av de Zwart, Henderson, Phillips och Lindsay (2010). Denna ger en bra bild av hur ungdomar uppfattar ny teknik som sociala medier samtidigt som den belyser hur vuxna (i detta fallet lärare) kan och bör interagera

med ungdomarna. Artikeln beskriver alltså både vilka fördelar en kommunikation mellan lärare och elever på dessa medier kan innebära, men också vilka risker som finns och de negativa konsekvenser som kan bli resultatet av ett felaktigt hanterande. Då Svenska kyrkan till viss del har som uppgift att interagera med skolelever, framför allt genom en roll såsom församlingspedagog, är det många av dessa frågor som är aktuella även för denna studie. Generellt tar denna artikel även upp frågan om samhällets attityd till användandet av sociala medier i olika sammanhang, något som också är av intresse för Svenska kyrkan. Vad som är relevant i relation till denna studie är framför allt de Zwart, Henderson, Phillips och Lindsays (2010) resultat som säger att en syn på sociala medier som något vitt skilt från övrig kommunikation innebär en hämmande effekt på användandet av dessa medier.

En artikel som till viss del inspirerat tankegångarna i denna studie är skriven av Moayeri (2010). Denna diskuterar vad som utgör en ny litteracitet och huruvida användandet av sociala medier kan räknas såsom en sådan. Den jämför även synen på ny digital litteracitet med mer klassiska, som läs- och skrivförståelse. Som en teoretisk utgångspunkt använder Moayeri sig av Knobel och Lankshears (2007) tankar om de kriterier som måste uppfyllas för att en litteracitet skall räknas som ny samt vilken påverkan en individs erfarenhet av bland annat teknik har på det praktiska användandet av denna nya teknik. Dessa tankar har många likheter med denna studie, då den likt Moayeris forskning utgår från att skillnaden mellan en lyckad satsning på sociala medier och en misslyckad sådan ligger i individens syn på lärande och erfarenhet av teknik.

Den skrift som troligen inspirerat flest människor i forskningen kring och deras arbete med sociala medier är skriven av Tim O'Reilly (2005); visionären som myntade begreppet Web 2.0. I denna skrift beskriver O'Reilly vad som utgör kärnan i ett Web 2.0 tänkande. Några av de viktigaste punkter som är av relevans för denna studie handlar om att det är det som produceras och sprids av användarna i de sociala medierna som utgör själva värdet hos dessa medier. En annan viktig punkt är att man bör undvika kontroll av spridning och tillgång till information, då återskapande och vidareutveckling av informationen är en av grundtankarna hos sociala medier och ett Web 2.0 tänkande.

5. Teoretisk utgångspunkt

5.1 Sociokulturellt perspektiv på lärande

Som utgångspunkt för denna studie anammas ett sociokulturellt perspektiv på lärande. Detta perspektiv styr därför valet av de teorier som arbetet använder i tolkningen. Enligt Säljö (2000), kan man aldrig diskutera hur vi människor lär oss endast i termer av metod och teknik. Istället måste man se på lärande ur ett mycket större perspektiv, som en del av hur kunskap bildas inom en kultur, hur denna bevaras och hur den förs vidare mellan individer och från en generation till en annan. Med ett sociokulturellt perspektiv

inträffar inte lärande bara i skolan utan i alla sammanhang där människor interagerar med varandra, såsom på arbetet, i TV-soffan, eller vid kyrkkaffet efter gudstjänsten. Enligt Säljö (2000) är nämligen lärandet en aspekt av all mänsklig verksamhet, något som sker hela tiden och något vi oftast är delaktiga i utan att reflektera över det.

5.2 Communities of practice

En community of practice utgörs av en grupp människor som samverkar i en gemenskap och i en viss given situation. Det är när vi deltar i en sådan gemenskap som definitionen av vad som utgör kompetens i den givna sociala situationen definieras, och detta görs genom att kombinera tre faktorer. För det första måste medlemmarna i gemenskapen ha ett samförstånd av över vad som utgör gemenskapen; vad denna gemenskap handlar om. Detta beskriver Wenger (2000) som en känsla av *gemensam företagsamhet* (joint enterprise). För det andra måste medlemmarna i gemenskapen ha förmågan att bidra med innehåll, ett innehåll som de andra medlemmarna har nytta av. Detta benämner Wenger som *ömsesidighet* (mutuality). Den tredje delen i vad som utgör kompetens ligger i en i gemenskapen *delad uppsättning* (shared repertoire) av sociala verktyg. Denna uppsättning kan utgöras av ett visst språk, klädkodex, rutiner, verktyg, historier, et cetera. Att inneha kompetens innebär enligt Wenger (2000) att ha tillgång till denna uppsättning verktyg och att kunna använda dem i rätt sammanhang.

Enligt Wenger (2000) kan communities of practice främja lärande, men de kan också ha en motverkande effekt. Allt handlar om gemenskapens inställning. Sett till den första av de tre delar som utgör kompetens, gemensam företagsamhet, måste gemenskapen både värdesätta de möjligheter till nytt lärande som ges samtidigt som man måste vara medveten om de kunskapsbrister som finns inom gemenskapen. Vad gäller den andra delen, ömsesidighet, måste gemenskapens medlemmar kunna lita på varandra. De måste även kunna lita på sig själva och att den kompetens de besitter kommer utnyttjas och användas inom gemenskapen. I den tredje delen som är den delade uppsättningen av sociala verktyg, är det viktigt att gemenskapen försöker inta ett objektiva perspektiv och på så sätt se på den utifrån. Man behöver ställa sig frågan om den delade uppsättningen är till gagn för gemenskapen, eller om de gör att man hålls fast i gamla banor (Wenger, 2000). Teorin om community of practice används i detta arbete för att tolka de församlingsanställdas inställning till hur och var lärande inträffar för att i en förlängning kunna avgöra vilken pedagogisk nytta de kan se hos ny teknik som sociala medier.

5.2.1 Gränser i communities of practice

En aspekt av communities of practice är hur dessa förhåller sig till *gränser*. Enligt Wenger (2000) syns en gräns hos en organisation tydligt. Det är lätt att avgöra vad som tillhör och inte tillhör organisationen, både vad gäller fysiska resurser som mer icke-fysiska resurser, till exempel av vad som utgör en organisations verksamhetsområde eller ej. I communities of practice är gränsen ofta otydligare, men finns där likväl, hävdar Wenger (2000). I det fall man ser på en församling som en community of

practice är det däremot inte speciellt svårt att avgöra var den gränsen går. Den funktion som gränserna fyller liknar den där lärande inträffar för en individ inom gemenskapen, nämligen i samspelet mellan dennes erfarenhet och kompetens. Precis som för individen kan, enligt Wenger (2000), även den sociala gemenskapen ställas inför något som ligger utanför dess ordinarie kompetensramar vilket förhoppningsvis kan leda till en fruktbar lärandesituation för gemenskapen. Detta kräver dock att avståndet mellan det nya och gemenskapens gräns inte är för liten, eftersom det i så fall inte kommer innebära en tillräckligt stor utmaning för gemenskapen att bryta sig loss och utvidga sin kompetensram. Avståndet får heller inte vara för stort, eftersom detta kommer innebära en alltför stor förändring för gemenskapen, varför lärandet av detta skäl kommer utebli.

Teorin om gränserna i en community of practice används i studien för att belysa på vilket sätt de sociala medierna innebär en förändring i församlingens vanliga verksamhet och arbetsuppgifter. Till denna teori hör också olika roller som medlemmar i en community of practice kan anta i förhållande till dess gränser. Dessa kan fungera som en sorts gränsöverträdare eller förmedlare av ny teknik (Wenger, 2000). Teorin om gränser används därför dels i tolkning av var de anställda upplever att dessa gränser finns hos församlingen, men även i tolkningen om vilken roll i förhållande till ny teknik inom församlingen som de själva anser sig inneha.

5.2.2 Identiteter i communities of practice

Ytterligare en del i konceptet kring communities of practice handlar om identiteter. Wenger (2000) resonerar att vetande, lärande och att dela med sig av kunskap är alla delar av att tillhöra en gemenskap och därför spelar våra identiteter en nyckelroll i strukturerandet av hur vi vet. Våra identiteter skapas av vad vi känner till och vad som är oss främmande, och styr vad vi tycker är viktigt att veta och vad vi kan bortse från. Enligt Wenger (2000) definierar vi oss själva med utgångspunkt i vad vi är lika mycket som vad vi inte är. Identiteter är viktigt för lärandet och i communities of practice då det är dessa som kombinerar våra erfarenheter och vår kompetens i skapandet av ny kunskap. Ser jag mig som tekniskt intresserad och kompetent är det därför troligare att jag lär mig ny teknik än om jag inte ser mig som teknikintresserad alls. Vidare hävdar Wenger (2000) att våra identiteter även styr hur vi hanterar gränser, på samma sätt som gränserna i communities of practice. En sund identitet har alltså lättare för att närma sig och gå över vissa gränser för att lära sig något nytt, jämfört med en identitet som sluter in sig i sig självt och på så sätt stagnerar i utvecklingen. Samtidigt måste man vara medveten om att alla har olika identiteter beroende på sammanhang man befinner sig i, menar Wenger (2000). Dessa identiteter överlappar ibland också varandra och kan ge upphov till konflikter.

Teorin om identiteter i communities of practice används i denna studie i tolkandet av hur de anställda i församlingen ser på sig själva och sin egen roll i församlingen i förhållande till ny teknik. Denna teori används även för att avgöra hur deras identitetssyn ser ut i relation till de gränser som finns, både i församlingen men också i samhället utanför.

5.3 Connectivism

Enligt Siemens (2004) räckte det att för bara 40 år sedan lära sig hantera ett yrke som man sedan skulle behålla resten av livet och information mellan olika områden spreds långsamt. Som nämndes inledningsvis ökar informationen i världen exponentiellt. Detta gör att vi nu inte bara gått från omöjligheten att lagra all information inuti människan, på det sätt som Säljö (2000) beskrev i relation till det sociokulturella perspektivet. Det är nu även omöjligt att ta till sig och lära sig den kunskap vi behöver och kommer behöva i våra liv. Detta har öppnat upp för andra tillvägagångssätt. Istället för att lära oss kunskapen behöver vi istället lära oss var kunskapen finns att tillgå. Stephenson (2004, s. 1) beskriver den nya kunskapsituationen på följande sätt:

Experience has long been considered the best teacher of knowledge. Since we cannot experience everything, other people's experiences, and hence other people, become the surrogate for knowledge. 'I store my knowledge in my friends' is an axiom for collecting knowledge through collecting people.

Enligt Siemens (2004) har världen förändrats så fundamentalt att han talar om ett paradigmskifte. Av denna anledning krävs det därför nya pedagogiska modeller. Det behövs bland annat en teori som kan förklara hur lärandet påverkas av att teknologin har ersatt några av de processer som tidigare utfördes av den lärande. Av denna anledning introducerar han connectivismen.

Enligt connectivismen kan lärande ske utanför oss själva, till exempel i en organisation eller i en databas (Siemens, 2004). Kärnan i teorin är sammankopplandet av olika så kallade noder i ett nätverk, där varje nod utgör en informations- eller kunskapskälla. Det är kopplingarna som gör att vi kan lära oss mer och som enligt connectivismen är viktigare än vårt nuvarande kunskapsläge. Samtidigt är förmågan att lära sig vad som behövs för morgondagen mer betydelsefullt än vad vi kan idag. När kunskap saknas är den viktigaste förmågan att sammankoppla sig med olika resurser. Kopplingen mellan två noder är enligt Siemens (2004) alltså mer betydelsefullt än innehållet som skickas via kopplingen.

Startpunkten i teorin är individen, vars personliga kunskap består av ett nätverk kopplat till organisationer och institutioner, som i sin tur återkopplar till nätverket. Detta är vad som enligt connectivismen möjliggör lärandet hos den enskilde individen. Samtidigt finns det i detta en fruktsamhet, hävdar Siemens (2004). Detta genom att individen först skapar något som denne publicerar i nätverket. I nätverket sprids kunskapen och

vidareutvecklas, varefter den förändrade och utökade kunskapen åter inhämtas från nätverket av individen. Lärande är därför inte längre en personlig och individuell aktivitet utan något som sker i nätverk tillsammans med andra. Connectivismen används i denna studie bland annat för att tolka synen på lärande och kunskap – var den finns och hur den skapas samt hur kunskap värdesätts.

5.4 Ny litteracitet

En viktig teori i denna studie är myntad av Knobel och Lankshear (2007) och handlar om att sättet vi människor ser på bland annat teknik och den tekniska utvecklingen styr på vilket sätt vi använder oss av tekniken. För att få insikt i vad som ligger bakom denna teori bör den sättas i relation till de tankar Knobel och Lankshear har om ny litteracitet.

Knobel och Lankshear (2007) utgår från ett sociokulturellt perspektiv där deras definition av litteracitet är en läs- och skrivförståelse som endast kan förstås i en social, kulturell, politisk, ekonomisk eller historisk kontext. För att förstå lärande måste man alltså se till de omgivande faktorerna som påverkar detta lärande. Enligt Knobel och Lankshear (2007) hör allt mänskligt handlande ihop med ett syfte. Det finns på så sätt ingen handling utan syfte och det finns inget syfte utan handling. Om man därför ser till litteracitet som enbart läs- och skrivförmåga går denna inte att förstå. Knobel och Lankshear (2007) hävdar att man alltid läser och skriver *om* något och med en förståelse. Det man läser också skriver hör således samman med tiden och platsen där detta skedde, varför det är omöjligt att granska litteracitet utanför sin kontext.

5.4.2 Ny teknik och nytt etos

Enligt Knobel och Lankshear (2007) krävs två delar för att en litteracitet ska definieras som en ny litteracitet. För det första måste den innehålla vad de klassificerar som ny teknik. I och med vår värld digitalisering är mycket av den teknik vi omger oss med ny. Detta kan vara hårdvara som datorer, spelkonsoler, DVD-spelare, mp3-spelare och så vidare. Ny teknik kan också utgöras av bland annat mjukvara som ordbehandlings- och bildbehandlingsprogram samt till exempel program för redigering av film och musik. I och med denna nya teknik där vem som helst kan skapa så gott som vilket innehåll som helst står det också klart, påstår Knobel och Lankshear (2007), att gränsen för vad som innebär ”text” börjar bli otydligare. Text i samband med litteracitet och ny teknik kan bestå av både musik och bilder, och ofta även en hopmixad kombination av olika medier.

Den andra delen av ny litteracitet innehåller vad Knobel och Lankshear (2007) kallar för ”new ethos stuff”. Enligt Nationalencyklopedin (2012), NE, är betydelsen av ordet etos bland annat ”karaktär” och Svenska Akademiens ordlista (2012), SAOL, ger definitionen ”moralisk grundåskådning”. Översätter man det engelska ordet ethos till svenska blir istället betydelsen ”livssyn, livsuppfattning; etisk grundsyn, etiska normer”

(Norstedts Förlagsgrupp AB, 2012). Man kan här se två innebörder och båda kan tillämpas på begreppet i detta sammanhang. Dels innebär etos karaktär, och det är karaktären hos tekniken som avgör huruvida det gäller ny litteracitet eller ej. Med detta inbegrips enligt Knobel och Lankshear (2007) att tekniken främjar samarbete och deltagande och är till sin art mer distribuerad än den konventionella litteraciteten. Det innebär också att dessa färdigheter bär färre drag av att vara publicerade, individuellt skapade, författarcentrerade och expertdominerade. Dels innebär etos också grundåskådning eller livsuppfattning, och det är det senare ordet jag väljer att använda i denna studie. Ny litteracitet innefattar alltså inte bara att den i sig själv behöver innehålla speciella drag. Det betyder även att det är individens syn på litteraciteten, dennes livsuppfattning, som avgör huruvida den kan anses vara ny. Sociala medier kan därför räknas som en ny litteracitet, men om den används såsom en sådan är alltså upp till individen.

5.4.3 Två livsuppfattningar

Till grund för skillnaden i livsuppfattningarna ligger det som Knobel och Lankshear (2007) benämner den *uppbrottna rymden*. Med detta uttryck syftar de till uppkomsten av cyberrymden och hur denna nya rymd samexisterar med den fysiska världen. Detta märks särskilt tydligt om man ser på de som fötts efter den digitala revolutionen. För dessa än så länge yngre människor är cyberrymden en integrerad del av vardagen och för dem är det helt naturligt att existera i båda världar simultant. Enligt Knobel och Lankshear (2007) är det alltså uppkomsten av en ny litteracitet i samband med denna uppbrottna rymd som har givit upphov till två sätt att se på världen; två livsuppfattningar (mindsets).

Den första livsuppfattningen kallar Knobel och Lankshear (2007) för en fysisk-industriell livsuppfattning. Enligt denna uppfattas världen i grund och botten som oförändrad genom hela eran av industrialisering. Dock har världen blivit teknologiserad på ett nytt och sofistikerat sätt. Den andra livsuppfattningen, som Knobel och Lankshear (2007) benämner en cyberspatiell-postindustriell livsuppfattning, antar att världen har förändrats markant bara de senaste 30 åren och att skillnaden är ständigt växande. Detta genom att ny teknik uppträffas som gör att vi hittar på nya sätt att göra nya saker, vilket i sin tur resulterar i uppkomsten av ytterligare ny teknik. Den grundläggande skillnaden mellan dessa båda livsuppfattningar är alltså att man med den första utför gamla, familjära handlingar med ny teknik och där man med den andra livsuppfattningen utför nya handlingar med ny teknik.

5.4.4 Den första livsuppfattningen

Utvecklar man detta ytterligare kan essensen av den första livsuppfattningen, enligt Knobel och Lankshear (2007), beskrivas som ett antagande att världen är uppbyggd kring en fysisk/materiell industriell modell, där världen är centraliserad och hierarkisk. Värdet hos en vara eller en tjänst ligger i tillgång och efterfrågan, och tillgången styrs

vanligtvis av producenten. Fokus i produktionen av varor och tjänster ligger hos individen, och en viktig del av detta är en infrastruktur för att kontrollera spridningen av det producerade. Med utgångspunkt i det Knobel och Lankshear (2007) beskriver som den uppbrutna rymden ses med den första livsuppfattningen tid och rymd som något tydligt avgränsat och specificerat åt ett visst syfte. En viktig aspekt är också att expertisen i denna livsuppfattning anses ligga hos individen eller hos en institution, något som reflekteras i hur individen ser på auktoriteter bland annat i lärandesituationer. Knobel och Lankshear (2007) beskriver detta som att den första livsuppfattningen medför ett "boktänkande". Detta förklaras med att boken här symboliserar ett utövande av kontroll och makt på samma sätt som mellan författare och läsare, och som mellan lärare och elev. Benämningen av ett boktänkande är även passande som illustration eftersom boken är ett gammalt, traditionellt media som både är enkelriktat och begränsat i spridning. De med den första livsuppfattningen, hävdar så Knobel och Lankshear (2007), ser på litteracitet i mer konventionella termer såsom läs- och skrivförståelse, där texten är text och står skriven i en bok.

5.4.5 Den andra livsuppfattningen

Den andra livsuppfattningen innebär enligt Knobel och Lankshear (2007) att man ser på världen som immateriell, att den är decentraliserad och jämlik och uppbyggd enligt postindustriella principer. Värdet hos varor och tjänster ligger här inte i begränsad tillgång utan i spridning. Detta kan enklast förstås om man ser till värdet av information. Utanför Internet kan informationsvärdet öka beroende på tillgång och spridning, men på Internet ökar ett informationsvärde ju fler som får tillgång till den; alltså ju mer informationen är spridd. Enligt Knobel och Lankshear (2007) blir resultatet av detta att om man använder sig av den första livsuppfattningen på Internet kommer det man publicerar där med tiden att minska i värde, jämfört med den ökning som kommer ske om man använder den andra. Fokus för produktion av varor och tjänster ligger hos den andra livsuppfattningen i kollektivet och istället för en infrastruktur ligger här vikten i spridning, användande och vidareutveckling. Uppfattningen av tid och rymd är att den är öppen, gränslös och kontinuerlig. Som exempel på detta nämner Knobel och Lankshear (2007) dagens skolelever som kan vara fokuserade på undervisningen samtidigt som de är delaktiga i diskussioner via sociala medier eller använder Internet för att fördjupa sin kunskap om ämnet i fråga. I fråga om expertis anser man med den andra livsuppfattningen enligt Knobel och Lankshear (2007) att denna är spridd. Ingen behöver vara expert på allt då kunskap går att finna i nätverken. Då man med den andra livsuppfattningen anser att expertisen är spridd i nätverk är resultatet av detta att informationen måste vara transparent och väl synlig. Samtidigt hävdar Knobel och Lankshear (2007) att litteracitet med denna livsuppfattning medför att text inte längre ses som bara text, då man nu lika gärna kan uttrycka sig multimodalt. Detta gör också att litteracitet handlar om just förmågan att kunna använda sig av den nya tekniken för att uttrycka sig i denna nya postindustriella värld.

I studien används denna teori för att bland annat tolka de inom församlingen anställdas erfarenhet av ny teknik, syn på värdet hos information och upphovsrätt, hur de värderar cyberrymden i relation till den fysiska, samt syn på expertis och auktoritet i lärandesituationer.

6. Metod

6.1 Ontologi och epistemologi

Mitt ontologiska antagande är, med termer som används av bland annat Stensmo (2007), att världen är dualistisk och därigenom består av både materia och ande. Den är materiell i den mån att den har en kroppslig form, men har samtidigt också en andlig del som utgörs av människans psyke, ett psyke som innehåller våra känslor och vårt tänkande. Samtidigt är människan en social varelse som utvecklas och förstår sin omvärld genom interaktionen med andra människor. Min epistemologiska syn är att vi lär oss genom interaktionen mellan den materiella världen och den inre mentala värld som utgör vårt förnuft. Som ett verktyg i denna interaktion kan sociala medier användas, där vårt språk möjliggör kommunikationen med andra människor. Tanken att kunskap härrör ur handlingar där verktyg möjliggör en interaktion återfinns bland annat hos Vygotskij (1981). Med dessa antagande har en hermeneutisk ansats valts, eftersom den bidrar till ett tolkande av en människas erfarenheter och skapande av förståelse om dennes intentioner i dess verksamhet med ny teknik.

6.2 Hermeneutik som ansats

Valet av en hermeneutisk ansats grundar sig även på att denna ansats är för studiens syfte den mest lämpliga. Enligt Dray (1957) är det i en studie av människor och deras beteenden svårt att anamma ett naturvetenskapligt förhållningssätt med teorier byggda på kausalitet. Detta eftersom mänskligt handlande och agerande är så komplext till sin natur. Istället söker man i hermeneutiken efter en *rationell förklaring* till individens handlingar, en förklaring som rationellt går att finna i aktörernas syften. Då denna studie undersöker något så komplext som människors subjektiva upplevelser av ett fenomen och sin omvärld finner jag här ett skäl till valet av denna ansats. Hermeneutiken i sin grund bygger alltså på tolkning av andra människors erfarenheter av världen, och genom att erfarenheter bygger på en subjektiv upplevelse är det enligt Gadamer (1997) viktigt att förstå hur en företeelse kan uppfattas på mer än ett sätt. Oavsett om vi anstränger oss för att förbehålla oss objektiva kommer vi ständigt att påverkas av våra erfarenheter och vår historia, något som Gadamer kallar för vår verkningshistoria. En hermeneutisk tolkning kan dock enligt Ödman (2007) göras på två sätt. Dels kan man tolka den yttre verkligheten såsom den man tolkar beskriver den, men man kan också tolka den utifrån dess existentiella betydelse. Såsom en intervjuperson beskriver en företeelse kan vara av intresse, men det är även minst lika viktigt att undersöka vad innebörden betyder i ett större sammanhang i en specifik kontext. Förståelse av denna innebörd uppkommer enligt Ricoeur (1976) genom försöket att förklara data och genom att leta efter dolda innebörder i det som analyseras. Till detta kan man i tolkningen

använda sig av olika teorier som kan belysa innehållet ur olika perspektiv, varmed förståelse skapas (Ricoeur, 1976).

För att få en förståelse av det hermeneutiska tillvägagångssättet brukar denna karaktäriseras som en pendling mellan del och helhet (Alvesson & Sköldberg, 2008). I relation till denna studie kan man säga att delarna bland annat utgörs av individens syn på teknik, lärande och olika värderingar. Helheten som dessa delar tillsammans utgör består då av individens förhållningssätt till de sociala medierna. Enligt Ödman (2007) innebär hermeneutik att pendla mellan delar och helhet samt en ständig kontextualisering och de-kontextualisering av studieobjektet; att se delen såsom den uppträder men också granska den som en del av en kontextuell helhet. Det innebär vidare, hävdar Ödman (2007), att kontexten är helt avgörande för tolkningen och förståelsen och benämner också hermeneutik som en *kontextuell filosofi*. Här finns ytterligare ett skäl till den valda ansatsen. Denna studie använder i tolkningen sig av ett teoretiskt ramverk med ett sociokulturellt perspektiv och även i detta perspektiv måste specifika företeelser ses i samband med dess omgivning. Således är det min uppfattning att ett sociokulturellt perspektiv på lärande och hermeneutiken kompletterar varandra på ett bra sätt.

6.3 Val av metod

Valet av en kvalitativ datainsamlingsmetod hör nära ihop med den hermeneutiska ansatsen och jag har i studien utfört flera intervjuer. Som Kvale och Brinkmann (2009) beskriver handlar en intervju om att göra människan och interaktionen med henne till det centrala i skapandet av kunskap. Intervjun gör det möjligt för deltagarna, både intervjupersonen och den som intervjuar, att diskutera hur världen ser ut, hur de tolkar denna och vad de, ur deras synvinkel, tycker om olika saker. Samtidigt är intervjun en flexibel metod då den bland annat möjliggör insamlande av data såsom både verbal och icke-verbal kommunikation. Den är även enligt Cohen, Manion och Morrison (2007) flexibel på så sätt att den ger utrymme för viss spontanitet, något som kan utnyttjas för att få fram djupare information i mer komplexa frågor. Dessa egenskaper passar denna studie bra, eftersom det är respondenternas upplevelser av olika och ibland ganska komplicerade och svårdefinierade ämnen som eftersöks.

Enligt de fyra olika typer av intervjuer som Patton (1980) definierar har i denna studie en *interview guide approach* valts. En sådan intervju karaktäriseras av att den har övergripande och på förhand definierade ämnen som ska tas upp samt att frågorna ställs i den ordning som intervjuaren bestämmer. Fördelen med denna typ av intervju är att den övergripande nivån ökar datas förståelbarhet och gör datainsamlingen någorlunda systematisk för varje respondent. Intervjun förhåller sig samtidigt också ganska likt en konversation (Cohen, Manion, & Morrison, 2007). Valet av intervjutyp grundas i att denna studie behandlar frågor som kan tolkas på ganska skilda sätt beroende på respondenten och bland annat dennes tidigare erfarenhet. För att få fram de data som

eftersöks behövs därför en intervjumetod som möjliggör flexibilitet för att på så sätt kunna anpassa frågorna efter situationen och för att kunna få så många beskrivningar av församlingens erfarenheter som möjligt.

6.4 Undersökningsmiljö

Intervjuerna har utförts på plats i församlingens egna lokaler. I dessa lokaler valdes ett arbetsrum eftersom detta hade de praktiska detaljer som behövdes för att kunna genomföra intervjuerna, såsom eluttag, skrivbord, bekväm fåtölj för respondenten och så vidare. Rummet gick även att stänga, vilket till största mån bidrog till att inga störande moment inträffade. Att genomföra intervjuerna på plats i församlingens egna lokaler var en fördel då respondenternas förtrogenhet med platsen troligen gjorde situationen mer avslappnad. Med en hermeneutisk ansats och ett sociokulturellt perspektiv är dessutom kontexten avgörande för innehållet, varför det kan vara enklare för respondenterna att samtala utifrån sin yrkesroll när de befinner sig på arbetsplatsen.

Församlingen där studien ägde rum är en mindre landsortsförsamling med tio anställda. Dessa utgörs av en kyrkoherde, en vikarierande komminister, en förvaltningsassistent, två kantorer, en församlingspedagog samt fyra kyrkvaktmästare. Val av församling skedde efter sin storlek, men också på grund av deras närvaro på de sociala medierna där de sedan februari 2012 har ett registrerat Facebook-konto. Urvalet av respondenter skedde efter vilka av de anställda som har eller troligen kommer ha någon kontakt med sociala medier eller liknande ny teknik i sin yrkesroll. Detta medförde att sex intervjuer planerades, som dock resulterade i fem utförda då en av respondenterna fick förhinder. Samtliga intervjuer genomfördes under två dagar.

6.5 Beskrivning av respondenter

Den första respondenten är en av församlingens båda kantorer. Detta är en kvinna i 65-årsåldern och valdes då hon troligtvis kommer vara en av de anställda som använder sig av de sociala medierna i sin yrkesroll. Denna kantor har viss erfarenhet privat av sociala medier, men har inte börjat använda dessa i någon större omfattning i tjänsten. Den andra respondenten är församlingspedagog, en man i 45-årsåldern. Valet av honom som respondent grundar sig i att även han troligen kommer ha kommunikation via de sociala medierna som del av sina arbetsuppgifter. Han har dock begränsad erfarenhet av sociala medier privat och använder än så länge ej heller dessa i sin yrkesroll. Den tredje respondenten är församlingens kyrkoherde, vilket är en man i 60-årsåldern. Han valdes som respondent främst i egenskap av den med högst befattning i organisationen och således bär ett stort ansvar i implementerandet och användandet av de sociala medierna. Han valdes också i egenskap av sin yrkesroll då kyrkoherden troligen också kommer använda sig av sociala medier i arbetet. Denna respondent har vissa erfarenheter av sociala medier privat, men har inte använt dem i sitt arbete än så länge. Den fjärde respondenten är en av församlingens fyra kyrkovaktmästare. Detta är en man i 55-årsåldern och valdes som respondent eftersom han är den som registrerat församlingen på Facebook. Privat har denne respondent ganska stor erfarenhet av sociala medier och

är än så länge den ende av de anställda som använt sig av de sociala medierna i sin yrkesroll. Den femte respondenten är församlingens andra kantor, en kvinna i 45-årsåldern. Hon valdes, liksom den första kanton, på grund av att det är troligt att hon kommer använda sociala medier i sin yrkesroll. Dessutom valdes hon i egenskap av den som idag har huvudansvaret för församlingens webbplats. Privat har hon inga erfarenheter av sociala medier och har heller inte använt dem i arbetet.

6.6 Datainsamling

Genom användandet av den hermeneutiska ansatsen har ett induktivt förhållningssätt använts i studien. Detta motiveras bland annat genom det som Ödman (2007) menar med att mänskligt agerande är alldeles för komplext i sin natur för att kunna förstås genom naturvetenskapliga metoder och deduktiva resonemang. Istället krävs det att man bygger förståelse från grunden genom först att se världen som den uppträder för respondenterna, för att därigenom skapa sig kunskap om vad respondenternas syn innebär och relatera detta till befintliga teorier. Med ett induktivt förhållningssätt som grund påbörjades arbetet med datainsamling. Som hjälp i detta arbete användes riktlinjer för intervjuplanering skrivna av Cohen, Manion och Morrison (2007), vilket bland annat skedde genom en tematisering där det övergripande målet för intervjuerna bestämdes och baserades på studiens syfte och frågeställning. Som grund i designen av studiens intervjufrågor användes denna tematisering tillsammans med min förförståelse om ämnet i skapandet av 31 stycken frågor (appendix B). Val av frågor gjordes för att få en så bred och heltäckande bild som möjligt av respondenternas erfarenheter av ny teknik och sociala medier. Intervjuerna pågick i mellan 45 och 60 minuter var. Innan intervjun påbörjades delgavs respondenterna ett blad med forskningsetisk information samt Nationalencyklopedins definition av sociala medier (appendix A). I denna information framgick även att intervjun kommer att spelas in, vilket samtliga respondenter gav samtycke till. Denna inspelning skedde med hjälp av en så kallad "smartphone", vilken också till viss del kom att användas under intervjun i förklarandet vad en smartphone innebar. Ljudfilerna från dessa inspelningar fördes sedan över till dator, varefter transkribering av data kunde påbörjas.

6.7 Urval och brister i insamlat material

Urval av församling har skett genom en personlig kännedom om i första hand församlingen, men även till viss del dess respondenter. Detta kan därigenom betraktas som ett bekvämlighetsurval. Samtidigt grundas valet av församling genom vetskapen om deras medvetenhet om sociala medier och kring det faktum att de nyligen etablerat sin närvaro i dessa medier. Således är det min uppfattning att viss personlig kännedom om församlingen var ett krav för att kunna avgöra huruvida denna församling utgjorde ett lämpligt studieobjekt.

6.8 Förförståelse

Att tolka innebär, enligt Ödman (2007), att tyda tecken och att förklara något *som* något. Detta sker alltid genom en *förförståelse*, och denna förförståelse är något man både tar hänsyn till och använder sig av i antagandet av en hermeneutisk ansats, vilket är vad denna studie gör. Genom hela forskningsprocessen är förförståelsen verksam vilket främjar ett fokuserande på väsentliga detaljer, men är också aktiv från början genom att agera som ledljus i formulerandet av problemområde och som hjälp i valet av teorier för tolkningen. Samtidigt är det viktigt att förförståelsen medvetandegörs så att denna inte färgar resultatet av tolkningsprocessen. En insikt i forskarens förförståelse kan också, enligt Ödman (2007), öka läsarens förståelse av studiens innehåll och till viss del förklara de slutsatser som forskaren gjort, vilket är skälet till att jag här beskriver min förförståelse i ämnet.

Jag väljer att i detta sammanhang dela in min förförståelse i två delar. Den första delen utgörs av mina erfarenheter av den kyrkliga kontexten. Som uppvuxen i en frikyrklig familj har jag fått god kännedom om den kristna tron och dess religiösa uppfattningar. Jag är även medlem i Svenska kyrkan, men är inte aktiv i dess aktiviteter på annat sätt än att jag besöker dess gudstjänster några gånger per år. På så sätt kan min förförståelse om Svenska kyrkan som samfund anses vara allmän. Vad gäller den specifika församling som denna studie undersöker är min kunskap större tack vare en personlig kännedom om vissa av dess anställda samt de roller dessa har i församlingens verksamhet.

Den andra delen rör min förförståelse av de sociala medierna. En första aspekt av denna förförståelse är den personliga erfarenhet jag har av dessa medier, något som bland annat grundar sig i mitt tekniska intresse. Jag har varit en aktiv användare av sociala medier sedan 2007 och använder mig dagligen av medier såsom Facebook, Twitter och Instagram. Den andra aspekten är den kunskap jag införskaffat genom akademiska studier, där jag fördjupat min kunskap om sociala medier och i många sammanhang förankrat denna i vetenskapliga teorier. De arbeten jag utfört under mina studier har bland annat haft som syfte att undersöka hur användandet av de sociala medierna på arbetsplatser påverkas av förekomst av en policy, vilka utmaningar implementerandet av sociala medier i skolan innebär för lärare samt vilka pedagogiska fördelar det finns i användandet av sociala medier i skolundervisningen. Det är genom arbetet med dessa studier jag funnit tidigare forskning och relevanta teorier som valts för denna studies räkning.

6.9 Analys av data

Enligt Ödman (2007) råder i hermeneutiken ett ömsesidigt beroendeförhållande mellan delarna och helheten. Genom att man i tolkningen och i sökandet efter förståelse ständigt går från delarna till helheten och tillbaka till delarna igen kan man likna tolkningsprocessen likt en hermeneutisk cirkel. Detta är även förfarandet som används vid analysarbetet i tolkningen av studiens data. De olika delarna i studien består av varje liten företeelse som tas upp av respondenterna i intervjun. Dessa delar kan utgöras av långa berättelser gällande en viss händelse, men de kan även utgöras av korta utlåtanden eller rent av delar av den icke-verbala kommunikationen såsom kroppshållning eller respondentens undvikande svar på en fråga. Samtliga dessa delar blir pusselbitar, där respondenternas upplevelse av lärande och teknik kommer utgöra en färdig bild.

Analysarbetet genomförs praktiskt genom att samtliga intervjuer först transkriberas. När transkriberingen är klar förs dessa data in i det kvalitativa analysprogrammet ATLAS.ti (www.atlasti.com). Detta program möjliggör kodande av data, en funktion som fungerar väl i analysprocessen och i arbetet med den hermeneutiska cirkeln. I programmet får varje företeelse, beroende på dess innehåll, en viss kod. Valet av kod sker genom en tolkningsakt där intressanta företeelser i studiens data markeras, varefter liknande förekomster i övriga data eftersöks. Upptäcks en generell tendens hos dessa markerade data skapas en för företeelsen relevant kod. Valet av kod sker även i vissa fall genom vad Ödman (2007) kallar *good-reason-essay*, där antagandet är att det finns ett motiv bakom respondenternas uttalanden. Detta leder i vissa fall till att ett en kod klassificeras efter vad som antas vara respondentens bakomliggande orsaker till svaret, hellre än det faktiska svar som erhålls. Samtliga dessa koder skapas således oberoende av innehållet i den fråga som ursprungligen ställts och det förekommer oftast flera koder i samma intervjufråga. Vissa företeelser, eller delar, kan även passas in på multipla koder. Dessa utgör totalt 30 stycken och koderna kan exempelvis utgöras av teknisk kompetens, syn på teknisk utveckling, syn på värdet av kunskap och åsikter om inlärningsmetoder. Innehållet i koderna blir således studiens delar, och genom att pendla mellan dessa delar och helheten i studiens syfte ges delarna en mening. Detta pendlande gör det möjligt att genomföra en totalisering av innehållet, vilket enligt Ödman (2007) innebär en överordnad och strukturerad sammanfattning. I denna analysprocess sker en totalisering genom skapandet av överordnade koder. En funktion i ATLAS.ti är möjligheten att koppla samman de koder som på olika sätt är beroende av varandra. Pendlingen mellan helhet och delar visar vilka delar i studien som hör ihop och som således kan kopplas samman och göras till delar av en sådan överordnad kod. Genom analysen skapas sex olika överordnade koder och dessa utgör i studien de sex teman varigenom både resultatet sammanfattas samt tolkningen med dess teorier sammankopplas. Dessa sex teman lyder:

- Syn på lärande
- Församlingens roll i förhållande till ny teknik
- Spridning av varor och tjänster
- Teknisk erfarenhet
- Inställning till teknik
- Skillnad mellan cyberrymd och fysisk rymd

I ATLAS.ti skapas sedan sökfrågor där dessa sex teman matchas tillsammans med de olika respondenternas transkriberingar, vilket möjliggör en utskrift av varje tema för respektive respondent. Således återges till exempel den första respondentens syn på lärande sammanfattat och separerat från studiens övriga data. Detta ökar precisionen i den tolkning som sedan utförs.

6.10 Tolkning av data

Som ett led i skapandet av en förklaring sätts delarna i det respondenterna berättar i relation till helheten. Denna helhet består exempelvis av studiens olika teman, vilket i studien är vad Ödman (2007) kallar ett inomtextligt sammanhang. Dock krävs för att få en förklaring att man går utanför texten och sätter innehållet i relation till omvärlden genom att fråga sig vad resultatet betyder i den kontext som respondenten befinner sig i. Innehållet sätts på så sätt i ett utomtextligt sammanhang (Ödman, 2007). Förutom en pendling mellan delar och helhet sker det även i en tidsdimension. Denna pendling sker i två riktningar, både från nuet och mot det förflutna och från nuet mot framtiden (Ödman, 2007). Det tar sig uttryck genom att se på en respondents tekniska inställning och blicka tillbaka mot vad som kan ha format den i det förflutna. Med detta som förståelse riktas blicken mot framtiden i syfte att se vad detta innebär, och därigenom skapas en förståelse av den tekniska inställningen. Ytterligare en viktig aspekt av tolkningen är även det som nämndes i samband med studiens analys, nämligen tolkandet av det som sägs likväl som av det som inte sägs (Ödman, 2007). Ett ord som inte nämnts kan säga lika mycket om respondentens erfarenheter som de ord som uttalades högt. Detta utgör en väsentlig del i studiens tolkning, eftersom respondenternas avhållsamhet i beskrivningen av exempelvis ny teknik säger mer än det som berättats. Såsom Ödman uttrycker det: *”Förståelsen av det sagda bygger på att det tolkas mot det osagda. Det som inte är sagt representerar en negativ värld, mot vilken det sagdas mening kan avslöjas”* (Ödman, 2007, s. 62).

Valet av teorier i denna studie skedde dels med en utgångspunkt i min förförståelse i området, en förförståelse som beskrivits ovan. Valet av dessa teorier skedde även för att kunna återge en så bred förklaring som möjligt av en individs förhållningssätt till sociala medier; en tolkning som exempelvis inte bara tar hänsyn till en individs erfarenhet av teknik utan även beaktar dennes syn på lärande. Teorierna används i studiens tolkningsdel i en jämförelse av resultatet och i diskussionsdelen för att validera dess slutsatser i ljuset av övrig forskning i ämnet. Det är därför värt att åter betona att

det är innebörden i studiens data som ligger till grund för studiens resultat, inte teorierna.

6.11 Validitet och reliabilitet

Enligt Cohen, Manion och Morrison (2007) är det omöjligt att i en kvalitativ studie säkerställa en 100 % validitet. Istället bör man eftersträva att maximera denna och därigenom minimera invaliditet. Detta kan man, hävdar Cohen, Manion och Morrison (2007), göra genom att ta hänsyn till faktorer som ärlighet, djup i undersökningen, värde och bredd i insamlad data, triangulering, valet av deltagare och forskarens objektivitet. Ärlighet säkerställdes genom att jag som forskare uppvisat en ärlighet gentemot mig själv där jag blottlagt svagheter i undersökningen för att på så sätt undvika dessa. Djup i undersökningen har eftersträvats genom att ställa så många ingående och detaljerade frågor i intervjuerna som möjligt för att på så sätt söka svar i vad som är respondenternas uppriktiga erfarenhet. Värde i data har eftersökts genom att ständigt jämföra frågorna med studiens syfte, både i genomförandet av intervjun och i tolkningen. En bredd i dessa data har maximerats genom att intervjua så många och olika, men samtidigt relevanta respondenter som möjligt, med hänseende till studiens omfattning och tillgänglig tid. Jag har också försökt inta en så objektiv hållning jämt emot respondenterna som möjligt för att inte påverkas av några förutfattade meningar vad gäller deras personlighet eller tidigare erfarenheter. Jag har även varit noga med att undvika att låta mig som intervjuare ge uttryck för personliga åsikter och attityder under intervjuerna, något som annars riskerar att påverka respondenternas svar. Det har dock inte varit möjligt med en triangulering av insamlingsmetoder på grund av denna studies begränsade tidsram.

Reliabilitet i en kvalitativ studie är enligt Cohen, Manion och Morrison (2007) ett omtvistat begrepp. Då reliabilitet handlar om möjligheten att återupprepa en studie för att kontrollera om samma resultat erhålls kan detta utgöra problem i en kvalitativ studie, till skillnad från en kvantitativ som styrs av tydligt formulerade metoder. Dock kan man, enligt Cohen, Manion och Morrison (2007), även i en kvalitativ studie möjliggöra en sorts reproducerbarhet genom att utförligt beskriva forskarens roll och position, val av respondenter, undersökningsmiljö samt hur datainsamling, analys och tolkning har gått tillväga. Detta har jag i denna studie eftersträvat, vilket jag anser ökar graden av reliabilitet. Samtidigt finns det med en hermeneutisk ansats, hävdar Ödman (2007), inga osanna tolkningar. Dessa kan endast ses som mindre sanna eller mindre meningsfulla.

6.12 Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådets riktlinjer för god forskningssed bör följande information delges en undersökningsdeltagare innan studien påbörjas: Den övergripande planen för forskningen, syftet med forskningen, de metoder som kommer att användas, de följder och risker som forskningen kan medföra, vem som är forskningshuvudman, att deltagande i forskningen är frivilligt samt att forskningspersonens har rätt att när som helst avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2012). Samtliga dessa punkter besvaras

av den etiska information respondenterna delgavs innan intervjuens påbörjan (appendix A). Därtill adderades en punkt som gör gällande att anonymitet i undersökningen kan garanteras. Eftersom studien till viss del behandlar personliga frågor fann jag det lämpligast att i största möjliga mån anonymisera deltagarnas identiteter. Av denna anledning nämns inga namn, samtidigt som resultatdelen benämner samtliga deltagare som respondent A till E. Ordningen bland resultaten har även inbördes randomiserats för att så långt som möjligt försvåra en individuell identifiering.

6.13 Metoddiskussion

6.13.1 Valet av ansats

Studiens problemområde bottnar i mitt intresse för vilken funktion de sociala medierna fyller i olika sammanhang, samt hur förhållningssättet till dessa medier ser ut och påverkas vid dess implementering. Sociala medier handlar i sin grund om kommunikation mellan människor, en kommunikation som dels möjliggör ett kunskapsutbyte och som dels är beroende av en interaktion med vad många människor definierar som ny teknik. För att förstå innebörden i människors förhållningssätt gentemot dessa medier krävs därför att man utgår från deras erfarenheter av bland annat kunskapsspridning och av ny teknik. Av detta skäl ansåg jag det lämpligt att anamma en hermeneutiskt ansats i denna studie, då det genom denna blir möjligt att på ett vetenskapligt sätt tolka innebörden av de sociala medierna genom människors upplevda erfarenheter av lärande och ny teknik. Jag anser att denna ansats har tjänat studien väl, och ett skäl till detta är dess induktiva förhållningssätt vilket gjort att studiens data fått tala sitt eget språk för att sedan i efterhand jämföras med befintliga teoretiska konstruktioner. Anledningen till att ett induktivt förhållningssätt fungerar väl i denna studie anser jag beror på att sociala medier är ett så pass nytt och utforskat område, något som också gör att det är kan vara svårt att sammanknyta de erhållna resultaten med äldre och ofta inaktuella teoretiska modeller genom användandet av ett deduktivt synsätt. Det är dock möjligt att ju mer de sociala medierna blir en etablerad och naturlig del i vårt sätt att kommunicera, desto större möjligheter kan man i framtida forskning få att undersöka detta fenomen genom antagandet av andra ansatser som karaktäriseras genom ett mer deduktivt förhållningssätt. För att detta ska bli möjligt är det dock min uppfattning att det först krävs en omfattande utveckling av teoretiska modeller som bättre kan förklara användandet av de sociala medierna.

6.13.2 Val av litteratur och tidigare forskning

Den tidigare forskning och den litteratur som valts har tjänat denna studies syfte väl. Som ovan beskrivits är detta dock ett nytt och relativt utforskat område, varför vedertagna och väl etablerade teorier är svåra att finna. Det finns än mindre forskning gjord inom området sociala medier (eller för övrigt ny teknik i allmänhet) i relation till kyrkliga samfund. Av detta skäl är det svårt att finna tidigare forskning och litteratur som noga och exakt ger en beskrivning av problemområdet. De studier som valts anser

jag dock kommer så nära detta område som möjligt. Läggts därtill användandet av en hermeneutisk ansats, där befintliga teoretiska konstruktioner endast fungerar som en jämförelse, anser jag att den eventuella bristen av ett för ämnet helt relevant litteratur inte är av helt avgörande betydelse i skapandet av en för studien korrekt slutsats.

6.13.3 Intervjuförfarandet

Denna studie använder sig av intervjuer som kvalitativ metod för datainsamling, vilka hade karaktären av en öppet samtal kring fördefinierade frågor. Den största svårigheten vad gäller datainsamlingen var planerandet av frågor, då även om syftet med studien är lätt att förstå är det även svårt att i ord konkretisera vad som avses. En extra utmaning utgörs även av att formulera frågor på ett sätt som möjliggör för respondenter med varierande erfarenhet av exempelvis teknik att kunna återge innehållsrika svar. Dock underlättades detta av valet av intervjutyp, då detta val möjliggjorde en spontan anpassning av bland annat de uttryck som används. En annan aspekt som tjänat insamlandet av data väl var det faktum att intervjuerna genomfördes i kyrkans egna lokaler, vilket både ligger i linje med ett sociokulturella perspektiv och den valda ansatsen, däri kontexten spelar en avgörande roll för innehållet. En mer negativ detalj var dock tidsaspekten i de genomförda intervjuerna. Tidsåtgången för dessa uppskattades till mellan 30 minuter och 45 minuter. Då jag bor på annan ort och den valda intervjudagen var den dag som samtliga respondenter (utom en) var tillgängliga planerades ett tidsschema för dagen med en timmes mellanrum. Då intervjuerna i realitet och i genomsnitt tog cirka 50 minuter var att genomföra upplevdes intervjusituationen i vissa fall något stressad. Fanns mer tid att tillgå är det möjligt att vissa frågor kunde blivit än mer fördjupade. Samtidigt måste man inse att det finns en gräns för hur länge deltagarna i intervjusituationen orkar hålla fokus, vilket troligen innebär att längre intervjuer ändock inte hade varit studiens resultat till gagn. En möjlig lösning hade varit att dela upp intervjutillfällena i två och berört olika områden vid olika tillfällen. I den tidsram som givits denna studie fanns det dock inte någon möjlighet till en sådan uppdelning.

6.13.4 Förslag till förbättringar

Även om brister i denna studie har försökts att minimeras är det ofrånkomligt att vissa förbättringar kunnat utföras. Om exempelvis mer tid hade medgivits detta arbete kunde flera intervjuer utförts. Bland annat kunde det vara av intresse att undersöka förhållandet hos flera församlingar, både de med mer erfarenhet av sociala medier, men även de med mindre. Ett förslag kunde även varit att genomföra en studie parallellt med församlingar i andra kristna samfund, för att därigenom undersöka vilken inverkan Svenska kyrkan som specifik kontext hade på resultatet. Något sådant gavs dock inte möjlighet under rådande tidsförhållanden. Vidare kunde fler undersökningsmetoder använts i en triangulering av forskningsresultatet, vilket kunde belyst frågorna från fler håll. Något som även kunde varit undersökningen till gagn vore att observera

församlingens användande av sociala medier över en längre tidsperiod för att se om denna förändrades över tid och kanske före och efter en utbildningsinsats.

7. Resultat

Resultatet delas här in i de sex teman som skapades vid analysen av intervjuerna. Det första temat är lärande, vari respondenterna beskriver sin syn av var lärande inträffar och var kunskap finns att tillgå. Nästa tema handlar om vilket roll de anställda anser ny teknik spelar för församlingen, samt även hur de själva förhåller sig till denna teknik inom församlingen. Det tredje temat beskriver hur de anställda värderar tjänster och kunskap i förhållande till kontroll eller spridning av dessa. Det fjärde temat återger en bild av respondenternas erfarenhet av teknik. Detta görs först genom en beskrivning av vad de definierar som ny teknik, hur de ser på den tekniska utvecklingen och vilken påverkan ny teknik har på omvärlden. Det femte temat beskriver vilken inställning respondenterna har till ny teknik ur det individuella perspektivet. Det sjätte och sista temat sammanställer hur respondenterna ser på cyberrymden jämfört med den fysiska rummen.

7.1 Syn på lärande

Utan undantag associerar respondenterna till lärande i form av mer eller mindre traditionell undervisning, med en lärare eller ett medium som en bok som förmedlar kunskap. Nästan alla respondenter uttryckte också en förkärlek till mer pragmatiska inlärningsmetoder och betonade således vikten att få vara aktiva i sin undervisning. Respondent B betonar vikten av att ha en motiverad lärare, då detta har stor inverkan på respondentens motivation. Respondent A föredrar lärande genom att bli undervisad i ett praktiskt förfarande, genom att observera och sedan själv delta i aktiviteten. Denna tanke återfinns hos respondent E som anser sig ha hög tilltro till lärlingsutbildningar. Vidare ser respondent C på lärande ur sitt eget perspektiv som utbildare, hur denne själv lär ut. Detta görs föredragsvis genom användande av bildspråk i undervisningen, något som motiveras av att skillnaden mellan respondenten och andra lärare är att respondenten har som uppgift att förmedla sina upplevelser snarare än fakta. Den av respondenterna som hade en avvikande uppfattning om lärande, respondent D, anser att lärande bäst sker på egen hand och i lugn och ro.

Inte många respondenter gav tydliga uttryck för att lärande sker i en gemenskap, varken som del i den dagliga arbetskontexten eller i andra sammanhang. Respondent A utgör dock ett undantag genom följande utlåtande: *”Skriver jag en god predikan då skulle jag gärna lägga ut det till allmän kännedom, och därigenom är jag ju långt från ensam.”* Det respondenten åsyftar är alltså att publicera sitt material på Internet. Denne respondent använder sig gärna också av Internet som inspirationskälla i sitt eget arbete genom att förkovra sig i vad andra har bidragit med.

I fråga var kunskap finns att tillgå ser respondent C det ur sin egen synvinkel och benämner sig själv expert inom vissa områden i sitt yrke, men betonar samtidigt att denne inte kan allt utan behöver ibland rådfråga andra experter som kan mer. Respondent A refererar till Jesus som en stor förebild både som expert och som pedagog och eftersträvar att vara detsamma. Samtidigt nämner denna att datorn och Internet har blivit en stor källa till kunskap. Detta både för information inom yrket, där andra har delat med sig av sina erfarenheter, men även för vardaglig information såsom ätliga svampar och filmskådespelare. Respondent E ser behovet av experter som informationskälla, men resonerar samtidigt att dessa så kallade experter (som ofta kostar pengar att anlita, poängterar respondenten) mycket möjligt har läst till sig kunskap på Internet och att respondenten mycket möjligt kunde gjort samma sak. Respondent D associerade kunskap och kunskapsbärande till lärarna och deras roller.

7.2 Församlingens roll i förhållande till ny teknik

I detta tema beskrivs de anställdas upplevelse av själva församlingens förhållningssätt till ny teknik; huruvida den är villig att förändra sig eller om den är slutet inför detta område. Överlag finns det bland respondenterna en upplevelse att församlingen behöver lära sig mer för att följa med i utvecklingen. Respondent A uttrycker det så här: *”Mmm... eh, man kan säga så här att den lokala församlingen och vi som jobbar i småskala, vi har nog inte riktigt fått upp det här och för möjligheterna.”* Däremot beskriver denne sin syn på församlingens förhållningssätt genom följande (respondent A):

Ja först och främst för att det ska bli nån fart på det så är vi nog nästan ålagda tycker jag... ja alla vi som jobbar vi måste ju lära oss det här! För jag menar ju att det är ju ungefär som att ha en TV-apparat i ett hem, men det är ingen som vet hur man sätter på den. Alltså det är ju helt meningslöst! Vi måste alltså skolas in i sociala mediers användande. Och förstå vad det kan användas till.

Respondent C är inne på samma spår och anser att församlingen måste hänga med mer än vad de gör idag. Dock ses församlingen som mer framåt än vissa andra, då en av respondenterna jämför med den större grannförsamlingen som inte har någon hemsida, något som de yngre i den församlingen, enligt respondenten, har klagat på. Respondent E uttrycker sina åsikter om hur församlingen borde förhålla sig på detta sätt: *”Jag anser att det med allt sånt som utvecklas att man måste ju hänga med och försöka ta för sig av det som erbjuds liksom, och va med på det nya där folket finns, och det folket använder”*.

Ett uttryck för en mer återhållsam inställning finns hos respondenterna B och D som anser att ny teknik som sociala medier inte spelar någon större roll i deras församling. Ett skäl verkar vara att församlingen ses som för liten. Respondent B gör dock gällande att i större församlingar såsom de i städer kan sociala medier utgöra en viktigare funktion. Ytterligare ett skäl till denna återhållsamhet inom församlingen är på grund av

den höga åldern hos många församlingsmedlemmar och att dessa inte har någon dator. Slutligen poängterar respondent D att församlingens roll är att stå för det genuina, och menar därigenom att den kommunikation som sker via sociala medier inte är lika genuin som den som sker öga mot öga.

De flesta av respondenterna uppger sig ha svårt för att närma sig ny teknik inom församlingen. Respondent C uttrycker sin oro över hur mycket denne ska orka med och känner att det innebär alltför stora förändringar. Respondent A upplever hur denne och respondent C inte ens blivit tillfrågade vad gäller tekniska förändringar då de inte visat framfötterna inom detta område innan. Denna respondent uppger sig heller inte ha förstått själva poängen med att använda Facebook, men har som förhoppning att någon ska ge respondenten den aha-upplevelse som behövs. Å andra sidan hittar vi respondent E som istället anser sig stå längst fram och vara den som propagerar mest för förändringar. Denne respondent anser också att sociala medier spelar en rätt så stor roll inom kyrkliga församlingar, en erfarenhet som denna har fått genom att besöka andra församlingars profilsidor på Facebook och där se den interaktion som sker. Såsom respondenten uttrycker det: ”... *det verkar va mer en plats där dom... ja, samlas där så att säga*”. Samtidigt ger också denna respondent uttryck för en viss tröghet inför tekniska förändringar som verkar finnas inom församlingen.

7.3 Syn på spridning av varor och tjänster

Överlag anser respondenterna att system som reglerar spridning och upphovsrätt är något negativt och något som de helst skulle vilja undvika. Samtidigt har dock ingen något förslag på hur en affärsmodell skulle se ut som premierar värdet av spridning istället för kontroll. Istället visar respondenterna en övervägande förståelse, oavsett deras inställning, till att det måste finnas ett system liknande det som finns idag och verkar utgå från att det är det inte finns några alternativ. Respondent A beskriver det med följande ord: ”*Och det är ju inte riktigt samhällets struktur och vi är ju inte byggda riktigt för att allting ska vara gratis... än.*” Den som producerar något bör således enligt respondenterna få ersättning, i alla fall tills ett nytt system har tagits i bruk.

Däremot, i de fall respondenterna har producerat eller tänker sig in i om de skulle producera eget material hävdar majoriteten att de hellre ser att materialet sprids och att värdet häri ligger i andras uppskattande. Det är dock viktigt, anser de, att någon form av feedback ges vid användandet och att materialet används för goda syften. Respondenternas individuella förhållningssätt, såsom inställning till illegal nerladdning och otillåten spridning, är dock varierande. Vissa, trots att de inte har en positiv inställning till upphovsrätt, följer ändå mer eller mindre de regler som finns, medan andra inte tar lika hårt på dessa regler. Det är däremot ingen som tydligt uttrycker sig på ett sätt som tyder på att de uppfattar att spridning i sig innebär ett värde för det producerade materialet i fråga. Genomgående har de också individen som fokus i

produktionen av material; ingen ger således uttryck för ett tänkande där kollektivet som producent är i centrum.

7.4 Teknisk erfarenhet

7.4.1 Teknisk definition och utveckling

Gällande vad som utgör ny teknik nämnde respondent A och B datorer och mobiltelefoner men även en funktion som SMS. Respondent A och C nämnde kommunikation via IT, att med ljud och bild kunna samspråka med någon. Respondent A uppgav även Twitter och Facebook, och detta med motiveringen att respondenten inte riktigt behärskar denna teknik. Respondent D definierar ny teknik som *”nya saker som kommer upp”*. Respondent E nämnde även församlingens kopiator som en form av ny teknik.

Samtliga respondenter anser att det har skett en enorm teknisk utveckling de senaste 30 åren. Detta ser de bland annat genom hur datorerna har gått från stora maskiner till att bli var mans egendom; telefonerna har kopplats bort från väggen och blivit mobila; Tv:ns bildkvalitet har förbättrats, fler kanaler har tillkommit och apparaten har blivit tunnare; datorerna har gått från att styras med kommandon till att ha program med grafiska gränssnitt. Respondent C nämner även hur kyrkan på 80-talet hade videokvällar i kyrkans lokaler, något som helt försvunnit idag tack vare teknikens intåg i varje hem. Respondent D kommenterar utvecklingen med att det inte alls såg likadant ut när denne växte upp jämfört med hur det ser ut idag.

7.4.2 Teknikens påverkan på omvärlden

Respondent C upplever att det skett en drastisk försämring tack vare ny teknik, bland annat genom fler skilsmässor och med barn som mår dåligt. En orsak till detta är som respondent C uttrycker: *”[...]man har inte lärt sig att istället för att kommunicera ut ett problem så har man skrivit bort ett problem... anser jag, och tror man hjälper det.”* En annan effekt som respondenten upplever är att kommunikationen mellan olika kön har minskat. För två personer att mötas tidigare innebar att lära känna varandra mer på djupet. Idag är det så lätt att bara skriva ett textmeddelande, och så möts man som främlingar, hävdar respondenten. Dock uppgav denne respondent att det finns undantag då vissa människor som normalt inte vågar ta den sociala kontakten också blir hjälpta i detta tack vare den nya tekniken. En annan positiv sida som respondent C också fann i textskickandets enkelhet ligger i att ett glatt ord till någon kanske kan få personen i fråga att orka med ytterligare några dagar till. Däremot berättar respondenten att en stor anledning till dennes negativa inställning till sociala medier ligger i en personlig incident där dessa medier utgjorde en av delarna.

Respondent A anser också att kommunikationen har förenklats markant, men ser som konsekvens av detta att denna kommunikation tenderar att vara mer ”rakt på” och att man vågar ”ösa på mer” i skydd av sin anonymitet bakom skärmen, jämfört med när vi träffas öga mot öga. En positiv sida som denna respondent fann i utvecklingen tack vare de sociala medierna var möjligheten att ta kontakt med kollegor. Detta kan bland annat ta sig uttryck genom enkelheten och möjligheten att skicka julkhälsningar den vägen. Samma syn delas av respondent E, men som till viss del uttrycker oro över att vissa individer riskerar att isolera sig mer tack vare de sociala medierna. Samtidigt har denne respondent haft stor glädje av sociala medier, bland annat genom att de givit respondenten möjlighet att återuppta kontakten med avlägsna släktingar. En praktisk funktion hos dessa medier, anser respondenten, är möjligheten att skriva grattis på någons födelsedag, och denna form av kommunikation med det engagemang den kräver passar även denna respondent. Respondent D ser till sin egen yrkesroll och teknikens påverkan i denna. Där finner denne inte någon större effekt eftersom man kan anpassa sig efter de förutsättningar man har och anser därför att arbetsuppgifterna i sig inte skulle påverkas. Respondent D beskriver även sin syn till teknisk utveckling på detta sätt: *”Man undrar ju om det inte tar stopp nånstans? Hur mycket allt kan utvecklas?”*

7.5 Inställning till teknik

Respondent A har i alla fall tidigare sett sig som tekniskt intresserad, men upplever samtidigt att denne har tappat mark med tiden. Idag skyggar respondenten lite istället vad gäller ny teknik, som denne uppfattar som tillkrånglad. Hos respondenten finns dock en teknisk kompetens, även om denne uppger sig inte behärska mer avancerade specialfunktioner i exempelvis bildbehandling. Orsaken till respondent A:s tekniska inställning förklarar denne med följande: *”Kanske skulle haft barn hemma som hade... dom bodde inte hemma när det här hände [...] så jag har liksom inte fått det stödet... supporten riktigt.”*

Respondent B är medveten om att det finns många funktioner som denne inte behärskar, men säger sig ändå inte ha något större intresse av att lära sig dessa. Denne respondent vill att tekniken ska vara enkel att använda och tycker det är ett stort bekymmer när tekniken fallerar eftersom kompetens ofta saknas att lösa problemen. Samtidigt är respondenten positiv till teknisk utveckling, men har i sig inget intresse att pådriva denna.

Ett stort teknikintresse har respondent C, och detta främst för att denne vill kunna sköta sin yrkesroll på ett bra sätt. Dock kommer den tekniska kompetensen i vägen och respondenten upplever att det tar längre tid än det skulle gjort för andra, något respondenten beskriver genom att använda sin dotters uttryck ”medieufo”. Anledningen till denna identitetssyn kan, hävdar respondenten, bottna i att den nya tekniken introducerades ganska sent i livet. Detta beskriver respondent C så här: *”En del av oss har klippt det här med hull o hår, å går vidare med det. En del av oss har försökt o*

fördriva det här hela tiden. Och jag är en av dom [...]”. Även om vissa andra i samma generation enligt respondenten klarade av att anpassa sig till ny teknik utan problem försökte istället respondenten alltså intala sig att han, likt arbetskamrater som är i 60-årsåldern, var för gammal för att behöva lära sig. Detta upptäckte dock respondent C var en omöjlighet. Samtidigt är denna respondent en mer flitig användare av ny teknik och sociala medier än vad som först ges sken av. Detta genom bland annat användandet av Google Earth i sin smartphone, en funktion som respondent C säger sig ha blivit van vid att använda och som denne tycker är väldigt funktionell.

Respondent D uppger sig inte ha något teknikintresse alls och hänger därför inte med i allt nytt som kommer. Detta kan sägas återspegla det faktum att respondenten endast haft en mobiltelefon som nu har flera år på nacken. Dock anser denne respondent att tekniken utgör ett bra hjälpmedel, så länge som det fungerar, men erkänner samtidigt att tiden lätt rinner iväg när något krånglar.

Den siste respondenten, respondent E, säger sig ha gjort en helomvändning i inställning till ny teknik. Från att för fem år sedan ha ansett att de som utbildat sig i datorhantering har kastat bort sin tid är det istället nu respondenten som tycker att andra är långsamma som inte hänger med i utvecklingen. Detta gör att respondenten upplever att denne kan vara lite väl påstridig ibland. Samtidigt reflekterar denne respondent över att det är konstigt att denne har antagit den rollen eftersom ny teknik och datorhantering inte ingår i respondentens ordinarie arbetsuppgifter.

7.6 Skillnad mellan cyberrymd och fysisk rymd

I detta område märktes en tydlig uppdelning i synen av vad som utgör fysisk rymd kontra cyberrymd, samt vilken av dessa rymder som upplevs vara den viktigaste i respondenternas ögon. Respondent B upplever det som bedrövligt att så många isolerar sig från varandra med hjälp av teknik som mobiltelefoner. Även när ungdomar träffas på nära håll är det respondentens upplevelse att de i många fall kommunicerar med andra via sina telefoner istället för att vara sociala med de som finns i den omedelbara närheten. Respondenten säger sig ha sett många som sitter alldeles för mycket på detta sätt.

Enligt respondent C är cyberrymden svår att förhålla sig till i dennes yrkesroll. Respondenten uppger att det är omöjligt att sköta sitt jobb genom att bara hålla kontakt via e-post, Twitter eller SMS. En första kontakt kan göras på detta sätt, men om det ska bli en riktig etablerad kontakt krävs det fysisk närvaro. Samma inställning har denna respondent vad gäller aktiviteter i grupp, då det är gruppen och respondenten själv som ska utgöra det sociala i sammanhanget. Av denna anledning accepteras inte teknik som bärbara datorer på gruppresor eller att ha mobiltelefoner framme vid samlingar. De sistnämnda samlas även in av respondent C vid samlingarna för att säkerställa att närvaron och kommunikationen håller sig till den fysiska rymden. Likaledes betonar denne respondent vikten av att inte ta med sig arbete hem då det upplevs vara av vikt att

ha de båda sfärerna åtskilda. Detta anger respondenten är ett av skälen till att denne inte använder sig av sociala medier. Istället ser respondent C funktionen hos de sociala medierna som ett sätt att ta en första kontakt, vilket respondent C sammanfattar med *"Man ska ha det som en välkomstgrej."* Nästa steg bör dock bli att ta kontakt på ett för respondenten vanligt vis. I framtiden tror respondenten att det kommer bli vanligare med så kallade "mobilmfria zoner" i samhället, där ny teknik läggs undan och där man använder sig av talet för att kommunicera. Kyrkan kan mycket väl komma att utgöra en sådan zon, anser respondent C, och hävdar samtidigt en viss paradox finns i att man här måste använda sig av sociala medier för att informera om kyrkan och dess "mobilmfria zoner". Respondent D är inne på samma linje genom följande uttalande: *"Jaa... det ska ju hinnas med och man ska hitta en lagom balans, för jag tror inte det kan ersätta den personliga kontakten som ändå är lite genuint för just kyrkan att den ska finnas."* Samma uttryckta oro över om det går att helt spela ut det mänskliga behovet av fysisk kontakt finns hos respondenterna A och E. Dessa ser en risk att i människor kommer isolera sig mer genom tack vare den nya tekniken, genom att de exempelvis sitter hemma och beställer matvaror.

7.7 Sammanfattning av resultat

Vad gäller synen på lärande är den genomgående associationen den av en traditionell inlärningsmodell, där en person lär ut och en annan person lär in. Dock återgav tämligen många en uttrycklig önskan av att bli undervisade genom mer praktiskt inriktade undervisningsmetoder. Genom den traditionella synen på lärande var det heller ingen respondent som tydligt uttryckte förståelse av att lärande kan ske i gemenskap. Denna traditionella syn gäller även synen på kunskapsbärande, där kunskap och expertis finns hos enskilda individer, varav lärare är ett exempel. Församlingens anställda har en övergripande uppfattning om att församlingen bör använda sig av ny teknik för att hänga med i utvecklingen. Samtidigt har de flesta svårt att förstå den egentliga nyttan av tekniken och nämner bristande ork, församlingens storlek och att kyrkan ska stå för den genuina kontakten som anledningar till att själva inte behöva använda sig av sociala medier i arbetet. I frågan om spridning av varor och tjänster upplever samtliga respondenter kontroll genom upphovsrätt som något negativt, men de har samtidigt inga förslag på hur en modell som premierar spridande skulle se ut. Att sprida sitt egna material, så länge det används på ett bra sätt, är dock något de flesta är positivt inställda till.

Som definition av ny teknik angav respondenterna primärt IKT, informations- och kommunikationsteknik, men även olika saker de själva kände sig mindre bekanta med. Den tekniska utvecklingen de senaste åren ses som enorm, även om den enligt de flesta respondenter inte haft en övervägande positiv påverkan på omvärlden. I fråga om teknisk inställning är svaren spridda. Den generella inställningen kan sägas vara ett ointresse, men där de bakomliggande orsakerna till detta skiljer sig åt. Dock finns ett undantag hos en respondent som de senaste åren utvecklat ett större tekniskt intresse.

Vad gäller syn på skillnaden mellan virtuell rymd och fysisk rymd är svaren helt samstämmiga. Ingen av respondenterna återgav svar som tyder på en uppfattning av dessa rymder som något annat än klart åtskilda och olika värderade.

8. Tolkning

För att skapa en klar och överskådlig bild av hur respondenterna erfar lärande och ny teknik väljer jag i tolkningen att utgå från samma sex teman som beskrivs i resultatet. Därtill har för tolkningens räkning flera relevanta teorier valts för att tillsammans med dessa teman utgöra ett sorts raster, varigenom en förståelse av respondenternas erfarenheter kan skönjas.

8.1 Syn på lärande

De pedagogiska möjligheter som sociala medier erbjuder skiljer sig markant från de som återfinns i traditionella inlärningsmetoder. Den första tanken är att lärande kan inträffa överallt, inte bara i utvalda situationer som vigts speciellt åt lärande. Dessutom kan dessa situationer inträffa i nätverk tillsammans med andra. Således behöver inte en lärandesituation vara begränsad till en fysisk plats. För att få en bild av hur respondenterna uppfattar denna aspekt undersöktes var och hur lärande inträffar för dem. Samtliga respondenter i intervjun associerar lärande till mer traditionella inlärningsmetoder. Även om många förespråkade ett mer pragmatiskt förhållningssätt till lärande är förhållandet där en lär ut och en lär in detsamma. Denna syn tolkas som ett resultat av hur de själva blivit undervisade genom åren, vilket är en tid där så kallad katederundervisning var den vanligast förekommande metoden. Av denna anledning kan det därför vara svårt för respondenterna att se på sitt lärande på något annat sätt, även om de ger uttryck för en önskan att mer lära sig genom praktiskt handlande. Jämför man respondenternas tankar om lärande med de teorier som Wenger (2000) kallar för communities of practice och Siemens (2004) benämner connectivism, finner man stora skillnader och därför ett av skälen till att respondenterna kan ha svårt att inse de pedagogiska möjligheterna hos sociala medier. Här finns dock ett undantag i respondent A som nämner hur denne gärna sprider sitt material vidare och dessutom använder sig av Internet som inspirationskälla. Detta kan anses beskriva essensen i de ovan nämnda teorier, där lärande sker genom ett givande och tagande av kunskap i en gemenskap eller i ett nätverk.

Lärande kan således ske utanför avsedda lärandesituationer och i nätverk. För att detta ska kunna ske måste man dock se på de resurser som finns i nätverket som potentiella källor till kunskap. Av denna anledning undersöktes vad respondenterna associerade som kunskapsbärare, om de ser expertis som något kopplat till individ eller om expertis kan vara spridd över flera platser och personer. Dessa åsikter tolkas i ljuset av connectivismen, där grundidén handlar om möjligheten att koppla sig samman med andra så kallade noder i ett nätverk för att på så sätt få tillgång till den kunskap som behövs, när den behövs (Siemens, 2004). Respondenternas åsikter tolkas även i

samband med Knobel och Lankshears (2007) teori om två livsuppfattningar, där en av tankarna hos den första livsuppfattningen är att expertis ligger hos individen, och att förhållningssättet till kunskap kan beskrivas som ett "boktänkande". I intervjuerna märktes det tydligt att respondenterna övervägande associerade kunskap och inhämtande av denna till individer, såsom experter eller lärare. Detta tyder med andra ord mer på ett vad Knobel och Lankshear (2007) betraktar som boktänkande. Respondent A nämnde dock hur praktiskt det var med att så mycket kunskap kunde fås genom datorn och Internet, att man på egen hand kunde söka information om både svampar och filmkändisar. Detta tyder med på dels ett connectivistiskt tänkande, där man kan koppla sig samman med de resurser man behöver för stunden (2004). Det tyder också mer på det som Knobel och Lankshear (2007) kallar för den andra livsuppfattningen, där expertis är spridd och kunskap går att finna fritt i nätverken.

8.2 Församlingens roll i förhållande till ny teknik

För att en community of practice ska utvecklas måste denna dels vara medveten om sina gränser och dels vara benägen att flytta dessa, något som förutsätter att avståndet till det nya varken är för litet eller för stort (Wenger, 2000). Hur församlingen förhåller sig till något som ny teknik kan tolkas höra ihop med var dessa gränser inom församlingen finns. Frågan här gäller alltså hur de anställda upplever dessa gränser och huruvida det föreligger något behov till förändring. Detta kan på så sätt ge en bild av hur benägen församlingen är att utvecklas tekniskt och vad som blir konsekvenserna av detta förhållningssätt.

Här återfinns en lite splittrad upplevelse hos respondenterna. Vissa hävdar att församlingen är medveten om vilket förhållningssätt de har gentemot ny teknik och att det finns ett förändringsbehov hos församlingen för att denna ska följa med i utvecklingen. Samtidigt ses församlingen som mer framåt vad gäller ny teknik som hemsidor, jämfört med andra församlingar där hemsidor saknas. Andra respondenter var dock lite mer reserverade vad gäller församlingens förhållningssätt till ny teknik och sociala medier. De såg helt enkelt inte att sociala medier spelar någon större roll i församlingen, dels på grund av storleken och dels för att församlingens kärnområde är vad som beskrivs som den genuina, fysiska kontakten. Dessa båda inställningar kan tolkas som att församlingen är medveten om vad som kan kallas för deras gränser, men det råder samtidigt en ovisshet i huruvida den bör utvidga dessa för att anamma ny teknik. Om så inte kommer ske finns, med grund i ovanstående teori, en risk att församlingens utveckling stagnerar och att den inte följer med i samhällets utveckling.

För att en community of practice ska utvecklas krävs det enligt Wenger (2000) att någon i gemenskapen intar en position nära gränsen, för att på så sätt agera som gränsöverskridare mot det nya som i detta fall utgörs av ny teknik. Denne kan då agera som en "förhandlare" genom att försöka förhandla in ny teknik i gemenskapen, eller som gränsobservatör och på så sätt rapportera tillbaka till gemenskapen om vilka

tekniska framsteg som gjorts utanför gränserna och som kan vara av intresse för gemenskapen. Genom att undersöka denna fråga ges en bild av hur troligt det är att församlingen kommer ta till sig ny teknik i den närmaste framtiden.

En tolkning av respondenternas svar är att det finns en person som antagit rollen som gränsöverskridare. Samma person är således också den som mest av alla respondenter har förstått vilken roll de sociala medierna potentiellt kan spela hos församlingen. Samtidigt innebär denna roll att personen till viss del kan känna frustration över församlingens obenägenhet att genomföra tekniska förändringar. Detta återspeglas i avståndet till gränsen hos de övriga respondenterna, genom dels deras motstånd till ny teknik men även okunskap om teknikens möjligheter. Man kan dock tolka vissa respondenters förhållningssätt till ny teknik som att de i framtiden, kanske med rätt utbildning och med hjälp av gränsöverskridare, kan assistera gemenskapen i vidgandet av dess gränser.

8.3 Syn på spridning av varor och tjänster

Genom att den kristna verksamheten bygger på missionsbefallningen bör det vara en av kyrkans grundläggande inställningar att dess material ska spridas till så många som möjligt, något som de sociala medierna med dess funktioner möjliggör. Dock behöver man, för att använda sig av de sociala medierna på ett för dessa pedagogiskt sätt, förstå att det finns ett mervärde i spridning. Detta genom att kunskap som sprids också kan byggas vidare och utvecklas av andra, något som både individen och nätverket har nytta av. Därför ställs frågan till respondenterna vilken åsikt de har om värdet hos material och hos dess spridning, tankar som alltså bland annat hör ihop med upphovsrätt. Detta för att på så sätt få en uppfattning om deras syn på en av de sociala mediernas pedagogiska möjligheter.

Ingen av respondenterna gav i intervjun uttryck för en livsuppfattning som tyder på värdesättandet av varor och tjänsters spridning. Istället verkade respondenterna ha ett genomgående industrialiserat sätt att se på produktion. Dock hävdade de flesta att de inte skulle ha några problem att sprida sitt eget material om möjligheter så fanns, så länge de fick någon respons och att materialet användes för goda ändamål. Värdet såg de istället i den glädje och nytta det kunde ge andra. Min tolkning är dock, detta till trots, att respondenterna har svårt att tänka sig en ett annat system än ett där ersättning till producenten är en av delarna.

En av delarna i Knobel och Lankshears (2007) definition av de två olika livsuppfattningarna är hur individen ser på värdet hos varor och tjänster i förhållande till kontroll och spridning. Utgår man från den första livsuppfattningen ser man produktion som materiell, där en varas värde ligger i tillgång och efterfrågan och som resultat vilken ersättning i form av betalning man kan få. Med den andra livsuppfattningen är produktionen istället immateriell och värdet finns i att så många som möjligt ska få ta

del av det producerade. Således är det min uppfattning att respondenternas livsuppfattning i denna fråga mest liknar det första och därför har svårt att förstå förtjänsten av spridandet.

8.4 Teknisk erfarenhet

Ett antagande är att en central del i en individs erfarenhet av och förhållningssätt till ny teknik dels hör ihop med vad man definierar som ny teknik, men även hur man ser på den tekniska utvecklingen genom åren och vad denna utveckling inneburit för samhället. Dessa delar utgör en helhet som kan kallas för individens tekniska erfarenhet. I jämförelsen av denna tekniska erfarenhet används Knobel och Lankshears (2007) teori om två livsuppfattningar och dess påverkan på teknikanvändande. Denna teori beskriver hur världen förändrats markant och att detta beror på den tekniska utvecklingen. Enligt Knobel och Lankshear (2007) är frågan dock inte så mycket *om* världen har utvecklats, utan snarare vilken roll tekniken har spelat i denna utveckling. Detta kan ta sig uttryck genom två livsuppfattningar: antingen att världen har förändrats men gjort det oberoende av teknik, eller att världen har förändrats tack vare ny teknik. Detta resulterar i att om livsuppfattningen är att världens utveckling inte beror på den nya tekniken kommer man, enligt Knobel och Lankshear (2007), att använda sig av ny teknik för att utföra traditionella handlingar. Om livsuppfattningen istället är att världens utveckling hör samman med ny teknik kommer man istället använda sig av ny teknik för att utföra nya handlingar.

8.4.1 Teknisk definition och utveckling

I definitionen av ny teknik nämner vissa av respondenterna datorer, mobiltelefoner och SMS. Andra nämner nya kommunikationsformer som Facebook och Twitter. Dessa utgör alltså ganska konkreta exempel på vad man tolkar som ny teknik. Samtidigt angav andra respondenter att ny teknik utgjordes av saker de inte behärskar och gav således inga direkta och spontana svar. Denna definition kan tolkas som ett resultat av deras intresse, tidigare erfarenheter och kompetens av ny teknik. I övrigt gavs de svar man kunde förvänta sig med tanke på ämnet i denna studie och respondenternas vetskap om detta ämne. Hade ämnet för studien varit något annat är det möjligt att även de erhållna definitionerna hade varit annorlunda. Dock är det intressant att flera definierar ny teknik som nya sätt att kommunicera, något som man kan tolka som att tekniken för dem inneburit stora förändringar för mänsklig kommunikation.

Samtliga respondenters beskrivningar av den tekniska utvecklingen kan tolkas på ungefär samma sätt, nämligen att den varit enorm och att det gått fort. De flesta beskriver detta genom utvecklingen hos några av de vanligaste moderna artefakterna i hemmet såsom dator, telefon och TV. Respondent C relaterar utvecklingen till hur den har inverkat på församlingens aktiviteter genom att de videokvällar man hade förr har försvunnit helt. Respondent D relaterar istället utvecklingen till hur det såg ut när denne var ung jämfört med hur det ser ut för dagens unga. Tolkningen av dessa svar kan sägas återge den bild som gemene man i ett modernt samhälle har av den tekniska

utvecklingen. Samtidigt är det ingen av respondenterna som ger ett direkt sken av att huruvida det är tekniken som drivit på utvecklingen eller om samhället har utvecklats oberoende av tekniken. Ett exempel som ges är hur videokvällarna har försvunnit, men detta tyder å sin sida snarare på ett förändrat beteende hos människor än ett nytt sätt att agera.

8.4.2 Teknikens påverkan på omvärlden

Flera respondenter uttryckte oro över att ny teknik som sociala medier medför en minskad och försämrad kommunikation mellan människor, att man mindre betänker det som kommuniceras och en ökad risk för mänsklig isolering genom att dessa inte träffas fysiskt lika ofta. Å andra sidan finns även förtjänster, bland annat genom att enkelheten i detta kommunikationssätt gör det lättare att återuppta och bibehålla kontakten med bekanta, men också skapa en inledande kontakt med nya grupper av människor. Respondent D funderade även över huruvida världen kan utvecklas så mycket mer än den redan gjort. Tolkningen här är att världen med dess kommunikation i grund och botten ser ut på samma sätt som tidigare. Dock har tekniken medfört ytterligare möjligheter för att kommunicera, något som inte konkret har förändrat sättet vi gör det utan snarare i vilken omfattning och med vilken kvalitet.

8.4.3 Sammanfattning av teknisk erfarenhet

Ser man på respondenternas svar vad gäller deras tekniska erfarenhet i ljuset av Knobel och Lankshears (2007) teorier om två livsuppfattningar kan man finna ett mer komplext förhållande än vad teorin gör gällande. Att ny teknik för respondenterna till stor del handlar om sätt att kommunicera kan tolkas som att de ser samhället som förändrat tack vare den nya tekniken, något som talar för den andra av de två livsuppfattningarna. Sett till bilden av den tekniska utvecklingen i samhället finns det ingen som tydligt påvisar att världen till sin grund har förändrats. Snarare återger de flesta en ganska negativ bild av vad den tekniska utvecklingen har inneburit samt vad den riskerar att innebära i framtiden. Detta talar, tillsammans med avsaknaden av de för den andra livsuppfattningens karaktäristiska dragen av "nätverkstänkande", mer för en utgångspunkt i den första livsuppfattningen.

8.5 Inställning till teknik

Enligt Knobel och Lankshear (2007) avgörs individens förståelse och användande av ny teknik av hur denne ser på den roll som teknik har spelat i samhällets utveckling. Dock är det min uppfattning att man för att förstå denna individs syn på teknik måste se detta ur ett vidare perspektiv, ett perspektiv som inkluderar individens inställning till ny teknik. I en jämförelse av hur individens inställning till teknik förhåller sig till användandet av teknik i en gemenskap som församlingen utgör har den del i teorin om communities of practice som handlar om identiteter valts att användas (Wenger, 2000). Denna gör gällande att en identitet skapas av vad vi känner till respektive vad vi inte känner till; vad vi tycker är viktigt respektive vad vi uppfattar som oviktigt. En sund

identitet innebär enligt Wenger (2000) en identitet som är flexibel och har lätt röra sig över gemenskapens gränser, samtidigt som en mindre sund identitet är låst i en position långt från dessa gränser. För att förstå hur respondenterna ser på sin egen identitet i förhållande till ny teknik undersöktes därför vad de har för erfarenhet och inställning till denna teknik.

De olika respondenternas syn på det egna förhållningssättet till teknik är högst varierande. En har förr varit tekniskt intresserad, men tappat mark. En har inget större intresse, men är positiv till att utveckling sker. En har ett tekniskt intresse (om än påtvingat i tjänsten) men är snarare motståndare till den tekniska utvecklingen. En har inget teknikintresse alls men ser den befintliga tekniken som ett bra hjälpmedel. En har ett stort intresse av ny teknik och önskar att utvecklingen skulle påskyndas. Detta är troligen ett förhållande som återspeglar det som finns inom de flesta organisationer, där vissa vill pådriva den tekniska utvecklingen och andra agerar motpoler genom att bibehålla gränserna där de är. Vilken roll deras identitet spelar i en gemenskap beror dels på var de positionerat sig i förhållande till gränserna, men dels också vilken roll de spelar i gemenskapen i övrigt. En person som är högljudd och proklamerar sitt missnöjde mot ny teknik har troligen en större påverkan än en person som är mer tillbakadragen. Den tolkning man kan göra av respondenternas identiteter i förhållande till teknik baseras på helheten av alla de delar där de antingen benämner teknik i positiva eller negativa ordalag, men även genom de delar där respondenterna inte uttrycker sig alls.

Min tolkning är att det finns en individ som i klart större utsträckning än de andra ger uttryck för en identitet som är positivt inställd till ny teknik och som har lätt för att gå över gränserna i försök att utveckla gemenskapen, något Wenger (2007) skulle benämna som en sund identitet. Samtidigt medför denna individs roll i gemenskapen att genomslaget för tekniska idéer inte ges samma gehör som kunde skett om individens roll hade varit en annan. Som motpol finns det även en individ som ger uttryck för en motsatt teknisk inställning och alltså har cementerat sig långt från gemenskapens gränser. Denna individ har även en mer central roll i gemenskapen, varför min uppfattning är att individens åsikter ofta får mer gehör. Skulle dock denna individs identitet lyckas förändras i sitt förhållande till ny teknik och bli mer vad Wenger (2007) definierar som sund, är det troligt att gemenskapens utveckling också skulle gagnas i större utsträckning.

8.6 Skillnaden mellan cyberrymd och fysisk rymd

I intervjuerna var ett ofta återkomma tema det sätt vari respondenterna klagade hur stor skillnad de upplevde att det var mellan cyberrymden och den fysiska rymden. Mitt antagande är att det krävs en förståelse av cyberrymden som något lika naturligt, värdefullt och hanterbart som den fysiska rymden om man ska lyckas fullt ut med en satsning på de sociala medierna. Viktigast av allt är att man inte nedvärderar

cyberrymden, eftersom min uppfattning är att en sådan inställning medför ett lägre användande och mindre prioriterande av de sociala medierna, både som kommunikationskanal och som läroplats.

I denna fråga var tendensen påtaglig. Hos samtliga respondenter var skillnaden mellan cyberrymd och fysisk rymd markant. Dessutom var det tydligt hur respondenterna inte bara särskilde dessa rymder åt utan även värderade interaktionerna i dessa på olika sätt. Detta innebär i respondenternas fall att den fysiska världen ses som den där ”sann, genuin och uppriktig” kommunikation förs. I den virtuella världen är kommunikationen, som också beskrivits tidigare, mer ytlig, mer rakt på sak och mindre ärlig. För dessa respondenter är alltså världen man lever utanför skärmen något helt separat från det man gör framför skärmen och inställningen verkar vara att om den virtuella världen tar för stor plats medför detta negativa konsekvenser för människan. Därför anser flera av respondenterna att det är kyrkans uppgift att stå för det riktiga, det genuina, vilket därigenom utgör en motsats till kommunikationen som sker via sociala medier.

Respondenternas förhållningssätt kan man tolka i ljuset av vad Knobel och Lankshear (2007) kallar för den uppbrutna rymden och som är den bakomliggande orsaken till deras teori om de två livsuppfattningarna. Sett i ljuset av denna teori är det min tolkning att man här finner det största problemet för församlingens användande av sociala medier i sin verksamhet. För att man ska kunna använda sig av dessa medier på ett pedagogiskt och bra sätt, med utgångspunkt i det som nämnts ovan, är det viktigt att man ser på cyberrymden som något som samexisterar med den fysiska rymden. Man måste inse att det är som för dagens unga, där det inte finns något ”antingen eller” utan bara ”både och”. Man måste även inse att man kan agera likvärdigt oavsett var agerandet sker och att kommunikationen i båda dessa rymder har ett lika värde och fyller samma funktion.

8.7 Sammanfattning av tolkning

Inte många av respondenternas svar återger en bild som liknar de pedagogiska teorier som återges i studien. Av denna anledning tolkas de anställda inom församlingen ha svårt att se den pedagogiska nyttan av sociala medier. Gällande församlingens roll i förhållande till ny teknik verkar de flesta vara medvetna om var församlingens gränser går, men tolkningen är att det råder en ovisshet kring huruvida dessa gränser bör utvidgas och hur detta i så fall kan ske. Som hjälp i en sådan utvidgning finns dock en individ som kan agera som gränsöverskridare. I fråga om syn på spridning finns heller ingen respondent som ger uttryck för att det finns en förtjänst i att sprida material till så många som möjligt. Dock anser de flesta att de gärna sprider egenproducerat material vidare, men tolkningen är att det i respondenternas fall snarare handlar om givmildhet än en verklig förståelse av spridningens värde.

Utsagorna av respondenternas tekniska erfarenheter återger en bild av en teknisk förundran där samtliga respondenter är till synes överens om att tekniken har en stor påverkan på omvärlden, men att denna påverkan samtidigt inte enbart är av godo. Detta återspeglas i deras tekniska inställning, som även om den är varierad är till större del negativ eller avståndstagande. Dock finns undantag hos en respondent som är mer positivt inställd än de övriga, men har som motpol en annan respondent som har ett mer restriktivt förhållningssätt. Vad gäller synen på skillnaden mellan cyberrymd och fysisk rymd påvisar respondenterna en uppfattning som tyder på att dessa rymder är vitt skilda. Med tanke på hur detta är ett ständigt återkommande tema bland respondenterna är tolkningen att synen på den uppbrutna rymden utgör en central del i huruvida respondenterna kan anamma de sociala medierna som del i sin kommunikativa verksamhet.

9. Diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur medarbetarna i församlingen ser på lärande och ny teknik för att skapa en bild av hur deras förhållningssätt till sociala medier i verksamheten kommer se ut. Jämför man med exempelvis det Knobel och Lankshear (2007) anser om två livsuppfattningar är de generella dragen hos samtliga respondenter att dessa ser världen genom den första av de två livsuppfattningarna. Även om respondent E visade sig ha ett mer positivt sinneslag vad gäller ny teknik och tekniska förändringar går det inte att hävda att tillräckligt många kriterier uppfylldes för att kategorisera detta som en utgångspunkt i den andra livsuppfattningen. Enligt flera respondenter själva är en anledning att det har med åldern att göra, att tekniken introducerades så sent i deras verkamma karriärer vilket gjorde att de inte hängit med. Detta kan säkert till viss del vara ett korrekt antagande. Världen har förändrats markant de senaste decennierna, men samtidigt går det inte att upphöra vara en del av världen av detta skäl. Jag tror heller inte att det finns mycket som talar för att äldre rent biologiskt skulle ha svårare att ta till sig ny teknik. Istället handlar det, antar jag, om inställning och attityd till ny teknik. I genomgången av respondenternas attityd till ny teknik märktes tydligt hur deras tekniska intresse, eller bristen därav, samt lägre tekniska kompetens gav uttryck i att de var negativt inställda till en framtida teknisk utveckling där sociala medier kommer att spela en allt större roll. Samtidigt finns ett exempel i den respondent som i relativt sen ålder har gått från att vara teknikfientlig till att nu istället vara den som propagerar mest för ny teknikanvändning. Vad en sådan helomvändning bottnar i är omöjligt för mig i denna undersökning att avgöra. Med tanke på hur vissa av respondenterna har förändrat sin syn på teknik tack vare genomförda kurser ser jag det som tydligt att fortbildning är en viktig faktor. Detta anser jag också tyder på att det finns goda möjligheter att förändra även de andra respondenternas inställning och förhållande till ny teknik genom vidareutbildning, och genom att de på så sätt får upp ögonen för den nya teknikens alla fördelar.

9.1 Pedagogiska möjligheter

Samtidig är det värt att notera att församlingen, negativ inställning hos vissa till trots, redan har skapat en profilsida på Facebook och således redan finns på de sociala medierna. Att församlingen väljer att satsa på de sociala medierna tror jag har som bakomliggande orsak att medarbetarna inser att världen runt omkring håller på att förändras, oavsett om de förstår hur eller om de förstår vad detta kommer medföra för konsekvenser. En tolkning av församlingens förhållningssätt till sociala medier kan sammanfattas så här: ”Andra församlingar använder Facebook, vi måste göra detsamma för att hänga med!” Detta innebär dock att församlingen börjar använda sig av ett medium utan att riktigt veta hur det fungerar. I min åsikt är detta självklart bättre än att inte finnas med över huvud taget. Däremot, för att skapa en hållbar och produktiv gemenskap på nätet enligt det sätt som Hung och Yuen (2010) beskriver i sin studie krävs att man först inser vilken nytta man har av de sociala medierna. Vad nytta innebär hos dessa medier är givetvis något relativt. Ser man det i relation till denna studies syfte och i ljuset av Svenska kyrkans kärnområde handlar nyttan i detta fall om möjligheter till skapandet av en produktiv läromiljö, en miljö som kan beskrivas genom exempelvis teorin om connectivism. Min slutsats är därför att detta har församlingen inte gjort och som följd använder de inte sociala medier på ett sätt som tar tillvara på dess möjligheter till lärande. Detta kan jämföras med det Stakston (2011) hävdar är det vanligaste och ett av de största misstagen: ”Att sänka trösklarna genom att helt enkelt finnas på andra plattformar betyder inte att någon kliver in över tröskeln. För att det ska ske måste man bjuda in, vilja prata med besökaren och starta samtal” (Stakston, 2011, s. 90). Vidare beskriver hon hur de flesta, i bästa fall, är duktiga på att berätta vad som händer genom statusuppdateringar, och att kommunikationen då blir envägs, inifrån och ut. Detta har jag redan sett tendenser till genom observationer av församlingens Facebooksida fram till dagens datum, vilket är något som också bekräftar de slutsatser som framkommit i denna studie.

9.2 Hantering av den uppbrutna rymden

En av invändningarna mot att använda sig av ny teknik, från framför allt en respondent, var att det inte i huvudsak går att använda sig av sociala medier i kommunikationen. På sin höjd användes dessa medier i ett välkomnande syfte, för att därefter återgå till den fysiska rymden. Detta förhållningssätt går tvärt mot det som de Zwart, Henderson, Phillips och Lindsay (2010) förespråkar i sin studie. Ungdomar idag existerar i cyberrymden. Inte bara ibland här och ibland där, utan oftast i båda rymder samtidigt. Enligt de Zwart, Henderson, Phillips och Lindsay (2010) är denna rymd lika lite av ett tekniskt mysterium som en vanlig telefon är för den äldre generationen. För ungdomar idag existerar heller inte begrepp som sociala medier och sociala nätverkssajter. Dessa utgör enbart olika kanaler för interaktion med andra, lika naturligt som man kan ha flera telefonnummer eller flera e-postadresser. Därför anser jag att det resultat som framkom i samband med jämförelsen av Knobel och Lankshears (2007) teori om den uppbrutna rymden är ett av de mest intressanta i detta sammanhang. En stor orsak till detta är att

respondenterna så tydligt markerade, inte bara en skillnad mellan rymderna, utan även i många fall ett avståndstagande till den virtuella rymden. Min uppfattning, och detta vill jag emfasera, är att man för att lyckas med en satsning på sociala medier måste upphöra att se på den virtuella världen som något mindre viktigt än de fysiska världen! Man måste istället inse att denna rymd är en lika naturlig del som den rymd vi lever och agerar i idag, och kommer så fortsätta vara även imorgon. Emanuel Karlsten är en ofta anlita expert och föreläsare inom sociala medier. I en föreläsning denne höll på Svenska kyrkans kommunikationsdagar 2012 tas detta ämne upp (Svenska kyrkan, 2012). Där nämner Karlsten IRL. Detta är en förkortning som ofta förekommer på Internet och som betyder In Real Life, vilket syftar på något som finns i den fysiska rymden. Denna förkortning jämförs med en annan allt mer vanligt förekommande förkortning: AFK. Detta betyder Away From Keyboard. Dessa två förkortningar anser jag på ett bra sätt beskriver det förändrade förhållningssätt som krävs gentemot uppbrutna rymden. Man bör inte längre se på den fysiska rymden som mer ”real” än den virtuella. Skillnaden ligger istället i huruvida kontakterna sker vid – eller borta från tangentbordet.

9.3 Slutsats

Resultatet i denna studie visar att världen är mer komplex än vad många teorier gör gällande. Det finns många likheter mellan respondenternas syn på lärande och erfarenhet av teknik och det första av de två livsuppfattningar som Knobel och Lankshear nämner. Dock anser jag att det finns en lika viktig påverkande faktor till huruvida man är benägen att ta till sig av de sociala mediernas pedagogiska fördelar. Detta handlar om huruvida man ser på den virtuella rymden som en naturlig del av vardagen eller ej. Min uppfattning är därför att det råder ett ömsesidigt beroendeförhållande mellan synen på lärande och teknik och på den uppbrutna rymden. Innebörden av detta är att om man inte kan förstå den pedagogiska nyttan av de sociala medierna är det svårt att se kommunikationen däri som något lika naturligt som den som sker ansikte mot ansikte. På samma sätt är det likaledes svårt att behandla den virtuella rymden som likvärdig om man inte förstår alla de fördelar med kommunikationen inom denna rymd. Detta kan ge upphov till en ond cirkel som är svår att bryta. Det är dock min övertygelse att om en förändring av förhållningssättet till sociala medier ska kunna ske är det genom att undervisa både i de pedagogiska möjligheterna men även i ett dagligt praktiskt användande av de sociala medierna. På så sätt finns en möjlighet att den uppbrutna rymden ska kunna överbryggas.

9.4 Förslag på framtida forskning

Detta är ett tämligen outforskat område och inom den närmaste tiden kommer det troligen finnas lika många perspektiv som det finns forskningsstudier. Mycket av det som skrivs idag, framför allt inom den mer populärvetenskapliga världen, handlar om hur företag och organisationer kan och bör använda de sociala medierna på bästa sätt för att maximalt utnyttja dess möjligheter i informationsspridande sammanhang. Jag anser dock, vilket också poängteras genom resultatet av denna studie, att det är minst lika

viktigt att undersöka de bakomliggande processer som påverkar människans attityder gentemot ny teknik i allmänhet och sociala medier i synnerhet. För att få individer att börja använda tekniken på rätt sätt måste de först ha en positiv inställning och se framför sig vilken nytta de kan ha av den. Häri anser jag att mycket forskning bör genomföras. En intressant företeelse som vore intressant att undersöka är vad som händer med både användande och attityd efter en genomförd utbildningsinsats liknande den som nämndes i denna studies slutsats. En annan möjlig framtida forskning vore att i närmare detalj undersöka vilken roll de socialpsykologiska rollerna spelar i en grupp där ny teknik ska implementeras. Dock är sociala medier som fenomen så nytt i vår värld att fältet ligger öppet och vilken forskning som än bedrivs kommer troligen ändå vara allmänheten till stor nytta.

10. Referenser

- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod* (2., [uppdaterade] uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.
- de Zwart, M., Henderson, M., Phillips, M., & Lindsay, D. (2010). 'I like, stalk them on Facebook': Teachers' 'privacy' and the risks of social networking sites. *2010 IEEE International Symposium on Technology and Society* (ss. 319-326). IEEE.
- Dray, W. H. (1957). *Laws and explanation in history*. London: Oxford U.P.
- Gadamer, H.-G. (1997). *Sanning och metod: i urval*. Göteborg: Daidalos.
- Gonzalez, C. (den 4 september 2004). *The Role of Blended Learning in the World of Technology*. Hämtat från University of North Texas: <http://www.unt.edu/benchmarks/archives/2004/september04/eis.htm> den 19 oktober 2011
- Hung, H.-T., & Yuen, S. C.-Y. (December 2010). Educational use of social networking technology in higher education. *Teaching in higher education*, 15(6), 703-714.
- Knobel, M., & Lankshear, C. (2007). *A new literacies sampler*. New York: P. Lang.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Moayeri, M. (2010). Classroom uses of social network sites: Traditional practices or new literacies? *Digital Culture & Education*, 2(1), 25-43.
- Nationalencyklopedin. (2012). *Etos*. Hämtat från NE.se: <http://www.ne.se/etos> den 12 maj 2012
- Norstedts Förlagsgrupp AB. (2012). *Engelska till svenska och svenska till engelska*. Hämtat från ord.se: <http://www.ord.se/oversattning/engelska/> den 12 maj 2012
- O'Reilly, T. (den 30 September 2005). *What is web 2.0*. Hämtat från O'Reilly: <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> den 10 maj 2012
- Patton, M. Q. (1980). *Qualitative evaluation methods*. Beverly Hills, Calif.: Sage.
- Ricoeur, P. (1976). *Interpretation theory: discourse and the surplus of meaning*. Fort Worth: Texas Christian Univ. Press.

- Siemens, G. (den 12 december 2004). *Connectivism: A learning theory for the digital age*. Hämtat från elearnspace:
<http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm> den 11 maj 2011
- Stakston, B. (2011). *Gilla!: dela engagemang, passion och idéer via sociala medier* (2 uppl.). Stockholm: Idealistas förlag.
- Stensmo, C. (2007). *Pedagogisk filosofi*. Lund: Studentlitteratur.
- Stephenson, K. (2004). *What Knowledge Tears Apart, Networks Make Whole*. Hämtat från NetForm: <http://www.netform.com/html/icf.pdf> den 30 maj 2012
- Svenska Akademien. (2012). *Ordlista*. Hämtat från Svenska Akademien:
http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista den 12 maj 2012
- Svenska kyrkan. (den 4 maj 2012). *Svenska kyrkans kommunikationsdagar, Emanuel Karlsten om sociala medier och kyrkan*. Hämtat från Bambuser:
<http://bambuser.com/v/2610658> den 8 maj 2012
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Telia. (den 7 februari 2012). *Smarta Företag Index 2012: Anställda smartare än företagen*. Hämtat från Cisionwire: <http://www.cisionwire.se/telia/r/smarta-foretag-index-2012--anstallda-smartare-an-foretagen,c9216648> den 8 maj 2012
- Wenger, E. (maj 2000). Communities of Practice and Social Learning Systems. *Organization*, 7(2), ss. 225-246.
- Vetenskapsrådet. (den 31 januari 2012). *Informerat samtycke*. Hämtat från CODEX - regler och riktlinjer vid forskning: <http://codex.vr.se/manniska2.shtml> den 18 april 2012
- Wikipedia. (den 27 mars 2012). *Sociala medier*. Hämtat från Wikipedia:
http://sv.wikipedia.org/wiki/Sociala_medier den 8 maj 2012
- Vygotskij, L. S. (1981). *Psykologi och dialektik: [en antologi]*. Stockholm: Norstedt.
- Ödman, P.-J. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Appendix A

Etisk information

Den intervju du kommer delta i utgör data i en undersökning om hur individens livsuppfattning påverkar dennes förhållningssätt till sociala medier. Undersökningen grundar sig på fem intervjuer av anställda inom Svenska kyrkan och all intervjudata kommer analyseras av en student inom Samhällsvetenskapliga programmet för lärande, utveckling och kommunikation på Blekinge Tekniska Högskola (BTH). Ingen annan än studenten och dennes handledare i examensarbetet kommer ha tillgång till något material under arbetets gång.

Analysen görs som del i ett examensarbete på kandidatnivå. Respondenterna i dessa intervjuer kan när som helst få tillgång till forskningsresultat samt det färdiga examensarbetet. All information från intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt och total anonymitet kan garanteras. Det kommer inte finnas någon möjlighet till individuell identifikation baserat på intervjusvaren. Deltagande i dessa intervjuer är på intet sätt tvingande och respondenten har full rätt att avbryta intervjun när som helst.

Intervjun är halvstrukturerad och består av 31 företrädelsevis öppna frågor där du som respondent ombeds att med egna ord besvara frågorna så utförligt som möjligt. En ljudupptagning kommer ske digitalt, varefter denna transkriberas av studenten. Intervjusvaren utgör det empiriska materialet som kategoriseras och analyseras i ljuset av relevanta teorier. Eftersom intervjun spelas in behövs ditt godkännande som respondent.

Definition av Sociala medier:

”Kommunikationskanaler som tillåter användare att kommunicera direkt med varandra genom t.ex. text, bild eller ljud. Genom sociala medier kommunicerar många till många, på samma villkor och genom samma kanaler. Exempel på sociala medier är bloggar, Internetforum, wikier, webbplatser för videoklipp, chattprogram, IP-telefoni och webbaserade fotodagböcker. Sociala medier har ofta formen av webbtjänster där ett företag äger de servrar som tillhandahåller tjänsten och lagrar informationen, medan användarna själva genererar webbplatsens innehåll och kommunicerar via den. Hit hör Facebook, MySpace, YouTube och Twitter.” (Nationalencyklopedin)

Appendix B

Intervjufrågor

NY TEKNIK

1. Vad definierar du som "ny teknik"?
2. Hur skulle du beskriva ditt teknikintresse?
3. Hur ser du på den tekniska utvecklingen de senaste 30 åren?
4. Vad innebär "ny teknik" för dig? (Inställning/förhållningssätt)
5. Vad äger du för ny teknik?
6. Hur använder du den?

MOBIL

7. När fick du din första mobil?
8. Var har du för mobiltelefon/-er idag?
9. Vad använder du din mobiltelefon till?
10. Beskriv ditt mobila användande av Internet

DATORER

11. Beskriv din datorvana.
12. När hade du din första kontakt med datorer? I vilket sammanhang?
13. Vad har du för inställning till datorer?

INTERNET

14. Hur länge har du använt Internet?
15. Vad använder du Internet till privat/på jobbet?
16. Vad har Internet betytt för dig i din vardag?
17. Hur länge bedömer du att du använder Internet/dag?
18. Finns det några arbetsmoment du utför idag med ny teknik som du inte skulle kunna utföra utan denna nya teknik?

SOCIALA MEDIER

19. På vilket sätt tycker du att kommunikationen mellan människor har förändrats de senaste 30 åren?
20. Vad har du för erfarenhet av sociala medier?
21. Hur använder du sociala medier?
22. Gör sociala medier att du kommunicerar på andra sätt än vad som var möjligt innan de sociala medierna?
23. Vilken roll tror du att sociala medier kommer spela för kommunikationen mellan människor i framtiden?
24. Vilken roll anser du att sociala medier spelar för församlingar i Svenska kyrkan?
25. Om församlingen har ett stort antal människor, både medlemmar och andra, som följer församlingen på sociala medier, på vilket sätt tycker du man bäst skulle kommunicera med dem?

VÄRDERINGAR

26. Var/hur inträffar lärande för dig?
27. I undervisning, vilken är den bästa metoden att lära ut?
28. Hur ser du på expertis?
29. Hur värdesätter du kunskap?
30. Hur ser du på upphovsrätt?
31. Hur ser du på äganderätt av digitalt material på nätet?

Appendix C

Policy för användning av sociala medier i tjänsten

Beslutad av kyrkokansliets informationschef 2011-01-13

Bakgrund / inledning

Dagens internetbaserade kommunikationsformer skapar nya möjligheter för såväl privatpersoner och företag som för organisationer. Många av Svenska kyrkans anställda, i församlingar, på stiftskanslier eller på den nationella nivån, använder dagligen digitala så kallade sociala medier för att kommunicera med sina nätverk, både privat och yrkesmässigt. Rätt använt ger verktygen goda möjligheter för Svenska kyrkan till dialog med medlemmar, kolleger och allmänhet.

Användning av sociala medier i tjänsten

I denna policy behandlas hur anställda i Svenska kyrkan bör agera när man använder sociala medier i tjänsten, men tar inte upp hur Svenska kyrkan bäst använder sociala medier. Det är alltså inte en vägledning för hur eller när församlingar, samfälligheter eller den nationella nivån i Svenska kyrkan ska använda sociala medier. Detta ska tas upp i kommande strategidokument.

Svenska kyrkan vill i sitt strategiska arbete bejaka anställdas möjligheter att aktivt ta del av nätverk. När anställda deltar och bidrar med sin kunskap, sina erfarenheter och sin entusiasm ger det många positiva effekter för Svenska kyrkan. Det blir enkelt för medlemmarna att etablera en dialog med Svenska kyrkan med hjälp av verktyg de är vana vid att använda. Och när omgivningen pratar om kyrkan är det viktigt att vi är många lyssnare som kan delta i diskussionerna. Om det är negativa kommentarer vill vi hellre att man pratar med oss än om oss. Det ger oss en chans att ge vår syn på saken och att lära av våra misstag.

Detta i grunden positiva, strategiska förhållningssätt innebär som alltid vissa risker. Ett ogenomtänkt uttalande, som tidigare bara hade nått ett fåtal, kan nu via internet spridas över världen och nå en jättepublik. Rycktt ur sitt sammanhang kan det som sagts dessutom feltolkas och oftast finns det ingen möjlighet att stoppa spridningen. Ett inlägg eller en bild som har lagts upp på webben är i princip omöjlig att radera i efterhand. Det är lätt att hitta exempel där enskilda individers kommunikation har lett till stor skada för organisationer och företag. Exempel finns också på anställda som blivit avskedade efter

att ha använt sociala media på ett sätt som av arbetsgivaren uppfattas som illojalt eller kränkande.

Med tanke på denna risk kan man förstå om många organisationer och företag väljer att begränsa anställdas möjligheter att kommunicera i sociala media. Samtidigt är det förståeligt om anställda väljer tystnad före kommunikation om de är osäkra på vad de får säga. Tystnad kan, emellertid, bli förödande med dagens kommunikationsstruktur. I dag är det i allt större utsträckning enskilda individer som tillsammans bär de påverkande budskapen inom de sociala medierna.

Syfte med denna policy

Denna policy har skrivits för att vara en hjälp för anställda i Svenska kyrkan, så att de kan använda sociala medier och undvika de värsta fallgroparna. I första hand handlar policyn om den yrkesmässiga användningen av sociala media men även privat.

Policyn är bindande för den nationella nivån och erbjuds församlingar, samfälligheter och stift i Svenska kyrkan.

Förhållningssätt i sociala medier

Anställda i Svenska kyrkan ska naturligtvis alltid följa de aktuella lagar, policyer och riktlinjer som gäller för anställningen, även när man är aktiv på nätet. För präster och diakoner gäller som alltid de särskilda ansvarsregler som finns under biskopens tillsynsansvar.

Vid samtal i sociala medier i arbetet finns några grundregler som ska följas:

1. Var transparent och tydlig
2. Bidra med din kompetens
3. Var ärlig och ansvarstagande
4. Var tillmötesgående och visa gott omdöme
5. Respektera andras sätt att uttrycka sig
6. Skydda konfidentiella interna uppgifter
7. Respektera upphovsrätten
8. Var varsam med Svenska kyrkans resurser
9. Samarbeta med experter inom IT och säkerhet
10. Uppmärksamma rätt person på felaktigheter som cirkulerar

1. **Var transparent och tydlig**

Uttalar du dig i egenskap av anställd av Trossamfundet Svenska kyrkan ska du alltid vara noga med att berätta vem du är, var du jobbar och dessutom fundera över om det ingår i din roll att uttala dig i ämnet. Redovisa alltid egna särintressen med anknytning till ämnet. Även om du kommenterar frågor som rör Svenska kyrkan men ger dina personliga reflektioner, så är det viktigt att du ändå är öppen med var du arbetar. Komplettera i sådana fall ditt inlägg med en text som säger: ”De åsikter som redovisas här är mina egna och delas inte nödvändigtvis av Svenska kyrkan”.

Vid marknadsaktiviteter då Svenska kyrkan på något sätt sponsrar exempelvis bloggare med syftet att dessa ska skriva om Svenska kyrkan, ska sådan sponsring alltid redovisas öppet. Sträva alltid efter att ge så komplett information som möjligt i profilbeskrivningar för sociala nätverk. För officiella konton ska det alltid finnas kopplat en svenskakyrkan.se e-postadress. Detta ger möjlighet för andra att kontrollera att det verkligen är Svenska kyrkan som är avsändaren.

2. **Bidra med din kompetens**

Skriv inlägg och bidra till dialogen inom dina egna specialområden. Medlemmar och partners har rätt att förvänta sig att Svenska kyrkans inlägg och kommentarer håller hög kvalitet. Kunskapsnivån inom olika forum kan variera avsevärt och det är viktigt att du är väl bekant med de forum där du uttalar dig. Om du tycker att ett inlägg bör besvaras men känner tveksamhet angående forumet, eller din kompetens inom området, bör du i stället tipsa Svenska kyrkans informationservice eller pressgruppen om inlägget, så att de kan hitta en kompetent person som besvarar det.

3. **Var ärlig och ansvarstagande**

Undanhåll inte information, men lova inte mer än du kan hålla. Gör aldrig några andra utfästelser om framtida resultat och liknande än vad som är Svenska kyrkans officiella linje. Har du gjort ett misstag och lämnat felaktig information, så erkänn detta och rätta det omedelbart. Sociala medier ger dig närmast oändliga möjligheter att uttrycka dina synpunkter. Med dessa möjligheter följer också ett ansvar för vad som sägs. Ärlighet och ansvarstagande skapar förtroende både för dig själv och för Svenska kyrkan.

4. **Var tillmötesgående och visa gott omdöme**

Var alltid hövlig och vänlig. Kortfattad skriftlig information av den typ som det ofta handlar om inom social media kan ibland uppfattas som mycket hårdare av mottagaren än vad sändaren avsåg. Detta gäller i synnerhet i diskussioner där parterna har vitt skilda uppfattningar. Även om du uppfattar ett inlägg om Svenska kyrkan som negativt och felaktigt. Håll dig lugn, förklara din ståndpunkt sakligt och undvik meningsutbyte i affekt. Använd ett vårdat språk och undvik svordomar och annan jargong som kan väcka anstöt. Använd aldrig en nedlåtande ton om andra. Beakta också att ditt svar, även om det är riktat till en viss

person, kommer att läsas av många andra, exempelvis Svenska kyrkans samarbetspartner och tidigare anställda. Att tänka efter en extra gång innan du postar ett inlägg och använda sunt förnuft hjälper dig att ge ett sansat och vederhäftigt intryck.

5. **Respektera andras rätt att uttrycka sig**

Yttrandefriheten är en grundläggande rättighet i ett demokratiskt samhälle. Det innebär i detta fall att var och en är i sin fulla rätt att ge uttryck för både positiva och negativa synpunkter på Svenska kyrkan. Alla som har ett sådant engagemang för Svenska kyrkan att de använder sin tid till att skriva om oss på sociala nätverk är personer som vi vill ha en dialog med. Att andra talar om Svenska kyrkan är en realitet som vi måste förhålla oss till. Vi kan inte kontrollera denna kommunikation, men vi kan delta och ge vår syn, rätta direkta felaktigheter och lära oss av misstag.

6. **Skydda konfidentiella interna uppgifter**

Lämna aldrig ut konfidentiell information om enskilda personer, pågående affärer, upphandlingar, leverantörer, anställda eller liknande. När det gäller andras spekulationer kring Svenska kyrkans konfidentiella interna uppgifter är det oftast bäst att inte svara alls. Dementerar du påståenden vid ett tillfälle och inte vill svara vid ett annat, så kommer slutsatsen från läsarna att vara att spekuleringen stämmer i det andra fallet. Fråga alltid andra personer om tillåtelse innan du skriver något om dem.

7. **Respektera upphovsrätten**

Svenska kyrkans officiella logotyper och varumärken får endast användas för godkända ändamål. Det är inte tillåtet att använda Svenska kyrkans logotyp som privat profilbild eller på en blogg som är din privata. Använd aldrig andras material utan tillåtelse och var noga med att ange källor och följa de upphovsrättsliga regler som gäller för olika publikationer. Använd gärna externa länkar för att peka på dina källor, men var noga med att kontrollera vem du länkar till och visa tydligt att det är en extern länk. Var medveten om att en länk kan uppfattas som om Svenska kyrkan rekommenderar en viss leverantör. Det finns också risk att den plats du länkar till ändrar sitt innehåll till något som Svenska kyrkan inte vill förknippas med. Var därför källkritisk och länka endast till platser som drivs av seriösa ägare.

8. **Var varsam med Svenska kyrkans resurser**

Möjligheten att vara ständigt uppkopplad gör att gränsen mellan privatliv och arbetsliv blir allt otydligare. Många anställda passar på att kontrollera sin e-post hemifrån, och får ibland privat e-post till arbetet. Vissa passar också på att kolla sin *Facebook* eller *Twitter* på jobbet.

Delar av nyhetsflödet på dessa tjänster kan vara av privat karaktär medan annat är av professionellt intresse. För många går det därför inte att dra en skarp gräns mellan privat och yrkesmässig användning av social media. Dock bör privat användning av sociala media på arbetstid begränsas till ett minimum.

9. **Samarbeta med experter inom IT och säkerhet**

Sociala medier är ett snabbt och effektivt redskap för att sprida information. Tyvärr är det också ett snabbt och effektivt sätt att sprida oönskad information som trojaner, virus och annan skadlig programvara. För att minska sådana risker använder Svenska kyrkan ett antal olika tekniska lösningar som brandväggar, virussydd med mera. I vissa fall kan dessa säkerhetsmått begränsa möjligheten för åtkomst till sociala medier. Försök aldrig kringgå sådana begränsningar, utan inled vid behov en diskussion med er lokala IT-avdelning eller kanslistöd så att de kan undersöka möjligheterna att på ett säkert sätt skapa tillgång till de resurser du behöver nå.

10. **Uppmärksamma rätt person på felaktigheter som cirkulerar**

I diskussioner i sociala medier kan det ibland cirkulera rena felaktigheter eller missuppfattningar om Svenska kyrkan. Om du kan ämnet, gå gärna in och rätta till uppgifterna, eller kontakta någon som har kunskap om ämnet. Det går också bra att kontakta Svenska kyrkans informationsservice om du vill få kontakt med en person som har fackkunskaper.